VĂN HÓA

CƠ QUAN CỦA BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

NĂM THỨ 69

THỨ HAI

13.4.2026 (26.2 Bính Ngọ)

Số 44 (4335)

www.baovanhoa.vn

Email: baovanhoa@fpt.vn

DỰ ÁN ĐƯỜNG VEN BIỂN GIAI ĐOẠN III CÓ ĐOẠN TUYẾN XUYÊN CẮT KHU VỰC BẢO VỆ DI TÍCH QUỐC GIA ĐẶC BIỆT KHẢO CỔ VĂN HÓA SA HUỲNH:

Cần tiếp cận quy hoạch theo hướng tích hợp

[5]

Một góc đầm An Khê, nơi chứa đựng rất nhiều giá trị lịch sử văn hóa, khảo cổ văn hóa Sa Huỳnh *(ảnh lớn)*. Giới chuyên gia, nhà nghiên cứu khảo sát thực tế tại đầm An Khê *(ảnh nhỏ)*

Ảnh: ĐÔN KHÔI - NHƯ ĐỒNG

TỔNG BÍ THƯ, CHỦ TỊCH NƯỚC TÔ LÂM:

Hành động đột phá, biến quyết sách thành kết quả

[2]

Thủ tướng dự lễ khởi công dự án tuyến đường sắt tốc độ cao Hà Nội - Quảng Ninh

[3]

CHUYỂN ĐỔI SỐ VĂN HÓA:

Từ "số hóa di sản" đến kiến tạo hệ sinh thái sáng tạo

[9]

Nguyễn Đức Mậu - Mùi thơm của hương trầm

[10]

VĂN HÓA & **SUY NGẪM**

Di tích và tiềm năng du lịch

● **CAO CHƯ**

Nhiều địa phương thường cho rằng, ở nơi mình có nhiều di tích ắt sẽ mang chứa tiềm năng du lịch lớn. Điều ấy đúng về cơ bản, nhưng còn nhiều khía cạnh liên quan khác, cũng có nghĩa không hoàn toàn như vậy.

Di tích là những dấu vết của quá khứ để lại trên một vùng đất nào đó. Dấu tích này thể hiện dưới dạng vật chất mà mắt người có thể trông thấy rõ ràng. Qua các di tích, người đời sau có thể hiểu về các sự kiện, trình độ văn minh, tín ngưỡng, lối sống, tình trạng cuộc sống của người xưa.

(Xem tiếp trang 3)

KHÔNG GIAN MẠNG VÀ VĂN HÓA ỨNG XỬ: TỪ TỰ DO ĐẾN VÔ CHUẨN?

Người trẻ trong "ma trận giá trị": Khi mạng xã hội định nghĩa lại thành công

[8]

KỲ THI TỐT NGHIỆP THPT 2026:

Không để bất kỳ thí sinh nào bỏ thi

[12]

Giấc mơ World Cup và rào cản "phút 70"

[15]

TỔNG BÍ THƯ, CHỦ TỊCH NƯỚC TÔ LÂM:

Hành động đột phá, biến quyết sách thành kết quả

Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng đặt ra yêu cầu Nghị quyết không chỉ đúng mà phải được thực hiện bằng hành động quyết liệt, hiệu quả thực chất, kiên quyết chống hình thức, không để xảy ra "độ trễ" nghị quyết. Trao đổi với Báo *Quân đội nhân dân*, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm, Bí thư Quân ủy Trung ương nhấn mạnh tinh thần phải đổi mới mạnh mẽ phương thức lãnh đạo, siết chặt kỷ luật thực thi, tăng cường công tác chính trị, tư tưởng, kiểm tra, giám sát và tổ chức hành động đến cùng để đưa Nghị quyết Đại hội XIV nhanh chóng đi vào cuộc sống.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm — Ảnh: NHẬT BẮC

● **Phóng viên (P.V)**: *Thưa Tổng Bí thư, Chủ tịch nước, Bí thư Quân ủy Trung ương, Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng đã xác lập một tầm nhìn lịch sử. Dư luận và nhân dân đang rất quan tâm đến việc làm thế nào để những quyết sách lớn sớm đi vào thực tiễn. Đồng chí đã nhiều lần nhấn mạnh yêu cầu phải triệt tiêu "độ trễ" và chuyển mạnh từ "nói" sang "làm" và "làm hiệu quả". Xin đồng chí cho biết rõ hơn về tư duy hành động này trong bối cảnh hiện nay?*

- Đồng chí Tô Lâm: Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng là kết tinh trí tuệ, ý chí và khát vọng vươn lên của toàn dân tộc; giá trị của nghị quyết chỉ được khẳng định đầy đủ khi được tổ chức thực hiện bằng hành động quyết liệt, đồng bộ và hiệu quả. Thực tiễn cách mạng Việt Nam cho thấy mọi thành tựu của đất nước đều gắn với những giai đoạn mà chủ trương đúng được chuyển hóa thành kết quả cụ thể, trong đó khâu tổ chức thực hiện giữ vai trò then chốt.

Chúng ta thẳng thắn nhìn nhận rằng điểm nghẽn lớn hiện nay không nằm ở chỗ thiếu đường lối, mà nằm ở năng lực biến đường lối thành chuyển biến phát triển cụ thể. Hiệu lực, hiệu quả quản trị quốc gia, kỷ luật, kỷ cương hành chính và chất lượng thực thi chính sách ở một số nơi vẫn còn khoảng cách so với yêu cầu phát triển đất nước. Vì vậy, tinh thần xuyên suốt của nhiệm kỳ này là phải biến ý chí thành hành động, biến quyết sách thành kết quả; nói là làm, làm ngay, làm đúng, làm quyết liệt, làm đến cùng và làm có hiệu quả.

Giai đoạn 5-10 năm tới có ý nghĩa quyết định đối với các mục tiêu chiến lược của Đảng và đất nước. Nếu chúng ta để lãng phí dù chỉ một khoảng thời gian ngắn vì chần chừ, né tránh, làm việc theo lối cũ hoặc trông chờ, đùn đẩy trách nhiệm thì cái giá phải trả ít nhất là đánh mất cơ hội phát triển của cả dân tộc.

Vì vậy, mệnh lệnh hành động lúc này là phải chuyển thật mạnh từ "nhận thức đúng" sang "triển khai hiệu quả", từ "ban hành chủ trương" sang "tạo ra sản phẩm và kết quả thực tế". Mọi cấp ủy, tổ chức đảng, từng cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu, phải gương mẫu đi đầu, làm đến nơi đến chốn, làm ra kết quả thực chất để nhân dân được thụ hưởng ngay từ những ngày đầu nhiệm kỳ.

● **P.V:** *Thưa Tổng Bí thư, Chủ tịch nước trong nhiệm kỳ này, việc cải cách phương thức tổ chức thực hiện được đặt ra như thế nào để chuyển mạnh từ quản lý bằng mệnh lệnh hành chính sang quản trị dựa trên kết quả, nhằm triệt tiêu tình trạng "nghẽn" ở khâu thực thi?*

- Đồng chí Tô Lâm: Đại hội XIV xác định thể chế là "đột phá của đột phá", đi trước mở đường. Thể chế không chỉ là công cụ quản lý nhà nước, mà phải trở thành động lực phát triển, giải phóng sức sản xuất, khơi thông các nguồn lực xã hội và tạo lập môi trường thuận lợi cho đổi mới sáng tạo. Muốn triệt tiêu tình trạng "nghẽn" thì trước hết phải đổi mới tư duy và phương thức tổ chức thực hiện.

Thứ nhất, phải quyết liệt rà soát, hoàn thiện hệ thống pháp luật, cơ chế, quy trình, thủ tục để tháo gỡ mọi điểm nghẽn. Tinh thần là vướng mắc ở cấp nào thì cấp đó phải chủ động sửa đổi, không trông chờ, không đùn đẩy trách nhiệm. Phải chuyển mạnh từ tư duy quản lý, cấp phép sang kiến tạo phát triển và phục vụ; từ nặng tiền kiểm sang tăng cường hậu kiểm ở những lĩnh vực đủ điều kiện; từ cách làm thiên về thủ tục sang cách làm thiên về kết quả.

Thứ hai, phải thay đổi thước đo đánh giá. Không thể tiếp tục lấy độ dày của báo cáo hay số lượng cuộc họp làm căn cứ chủ yếu để đánh giá mức độ hoàn thành nhiệm vụ. Đánh giá một tổ chức, một cán bộ phải nhìn vào sản phẩm phát triển cụ thể, vào tiến độ công việc, vào hiệu quả xã hội, vào mức độ hài lòng của người dân và doanh nghiệp. Mọi chương trình hành động đều phải được lượng hóa, đo lường được và có lộ trình rõ ràng.

Thứ ba, phải tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy theo hướng hiệu lực, hiệu quả, gắn với đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng. Việc Trung ương quyết định chuyển Đài Truyền hình Việt Nam, Đài Tiếng nói Việt Nam, Thông tấn xã Việt Nam, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam từ cơ quan thuộc Chính phủ sang là đơn vị sự nghiệp của Ban Chấp hành Trung ương Đảng; đồng thời tiếp nhận các đảng bộ của 5 cơ quan này từ Đảng ủy Chính phủ sang Đảng ủy các cơ quan Đảng Trung ương, chính là một bước điều chỉnh tổ chức rất quan trọng. Đây không chỉ là sắp xếp đầu mối, mà còn là điều chỉnh phương thức lãnh đạo để tăng cường sự chỉ đạo trực tiếp, thường xuyên của Trung ương đối với những lĩnh vực đặc biệt quan trọng về tư tưởng, truyền thông và khoa học chiến lược.

Thứ tư, mọi chương trình, đề án, dự án lớn đều phải xác định rõ mục tiêu, tiến độ, người chịu trách nhiệm, nguồn lực thực hiện và cơ chế kiểm tra, giám sát. Có như vậy mới chấm dứt được tình trạng "trên nóng, dưới lạnh", "đúng về tinh thần nhưng tắc ở khâu thực hiện".

● **P.V**: *Thưa Tổng Bí thư, Chủ tịch nước, đồng chí đã chỉ rõ việc thực hiện Nghị quyết phải gắn liền với đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng, trong đó yếu tố con người và công tác chính trị, tư tưởng giữ vai trò đặc biệt quan trọng. Vậy yêu cầu cốt lõi đặt ra hiện nay là gì?*

- Đồng chí Tô Lâm: Trong giai đoạn mới, đổi mới phương thức lãnh đạo phải hướng tới xây dựng một nền quản trị quốc gia hiện đại, kỷ cương, minh bạch, hiệu quả và phục vụ nhân dân. Muốn vậy, yếu tố quyết định vẫn là con người - trước hết là đội ngũ cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu. Yêu cầu đặt ra hiện nay không chỉ là có phẩm chất và năng lực chung, mà phải có bản lĩnh thực thi, có tư duy hành động thực chất, có khả năng tổ chức công việc đến cùng và dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung.

Đi liền với đó, phải đặc biệt coi trọng công tác chính trị, tư tưởng trong Đảng. Hội nghị Trung ương 2 vừa qua đã ban hành Quy định về công tác chính trị, tư tưởng trong Đảng. Đây là nội dung rất mới, rất cần trong giai đoạn hiện nay, bởi chúng ta đang triển khai nhiều chủ trương lớn cùng lúc, cải cách mạnh, đổi mới mạnh; nếu không giữ vững nền tảng chính trị, không tạo được sự thống nhất cao trong Đảng và đồng thuận trong xã hội thì chủ trương đúng cũng khó đi đến kết quả như mong muốn.

Công tác chính trị, tư tưởng phải thực sự đi trước, mở đường; không thể làm theo kiểu hình thức hay chỉ dừng ở khâu quán triệt, học tập nghị quyết cho đủ thủ tục. Điều cốt lõi là phải cụ thể hóa các yêu cầu về chính trị, tư tưởng thành trách nhiệm của từng cấp ủy, tổ chức Đảng, từng cán bộ, đảng viên; giữ nghiêm kỷ luật phát ngôn, củng cố niềm tin, xây dựng bản lĩnh chính trị, nâng cao tính chiến đấu và tạo động lực để cán bộ dám nghĩ, dám làm, dám đột phá vì lợi ích chung.

Đối với đội ngũ cán bộ, phải kiên quyết khắc phục tình trạng giỏi tham mưu nhưng yếu tổ chức thực hiện. Trong tổ chức thực hiện, phải bảo đảm **"6 rõ":** rõ người, rõ việc, rõ thời gian, rõ trách nhiệm, rõ thẩm quyền và rõ kết quả. Không để tình trạng lấy tập thể để che lấp trách nhiệm cá nhân; đồng thời phải có cơ chế bảo vệ những người dám đổi mới, dám chịu trách nhiệm. Đảng cầm quyền phải quán triệt sâu sắc quan điểm "dân là gốc", lấy hạnh phúc và sự hài lòng của nhân dân làm thước đo hiệu quả công tác của các tổ chức đảng và cả hệ thống chính trị.

● **P.V**: *Để bảo đảm Nghị quyết Đại hội XIV và các nghị quyết mới của Trung ương được triển khai nghiêm túc, hiệu quả, công tác kiểm tra, giám sát và kỷ luật Đảng cần được đổi mới ra sao,*

thưa Tổng Bí thư, Chủ tịch nước?

- Đồng chí Tô Lâm: Kiểm tra, giám sát không phải là công việc làm sau cùng, càng không chỉ là xử lý sai phạm khi sự việc đã xảy ra. Đây là một phương thức lãnh đạo rất quan trọng của Đảng, là công cụ để kiểm soát quyền lực, giữ vững kỷ luật, kỷ cương, bảo đảm mọi chủ trương, nghị quyết được thực hiện nghiêm túc, đúng hướng.

Trước hết, phải quán triệt và tổ chức thực hiện thật tốt Nghị quyết mới của Trung ương về đổi mới, nâng cao hiệu lực công tác kiểm tra, giám sát và kỷ luật Đảng. Việc Trung ương ban hành nghị quyết mới trong lĩnh vực này cho thấy yêu cầu của giai đoạn phát triển hiện nay là rất cao: Phát triển nhanh phải đi đôi với siết chặt kỷ luật, kỷ cương; cơ chế thông thoáng hơn thì kiểm soát quyền lực phải chặt chẽ hơn; phân cấp, phân quyền mạnh hơn thì trách nhiệm chính trị phải rõ hơn.

Thứ hai, phải chuyển mạnh công tác kiểm tra, giám sát sang phòng ngừa từ sớm, từ xa; phát hiện nguy cơ ngay trong quá trình vận hành, không để hạn chế, khuyết điểm tích tụ thành sai phạm lớn. Mỗi cấp ủy, tổ chức Đảng, từng chi bộ, từng đảng viên đều phải xác định đây là trách nhiệm chính trị của mình; không thể khoán trắng cho cơ quan kiểm tra. Kiểm tra phải gắn với từng chương trình hành động, từng nhiệm vụ trọng tâm, từng dự án, từng cam kết của người đứng đầu.

Thứ ba, Bộ Chính trị, Ban Bí thư đã thành lập các đoàn kiểm tra, giám sát do các đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị, Ban Bí thư trực tiếp làm Trưởng đoàn để kiểm tra việc thực hiện Nghị quyết Đại hội XIV, các nghị quyết, chỉ thị của Trung ương tại toàn bộ các tổ chức đảng trực thuộc Trung ương, trong đó có các đảng ủy ở Trung ương, các tỉnh ủy, thành ủy. Tinh thần là vừa kiểm tra, giám sát, vừa đôn đốc, tháo gỡ khó khăn, vừa phát hiện cách làm mới để nhân rộng, chứ không làm theo kiểu hình thức, đối phó.

Bản thân tôi cũng đã trực tiếp làm việc, dự hội nghị triển khai với Quân ủy Trung ương, với Đảng ủy Công an Trung ương; đồng thời trực tiếp làm Trưởng đoàn kiểm tra, giám sát đối với Ban Thường vụ Đảng ủy Quốc hội và Ban Thường vụ Thành ủy Hà Nội. Điều đó thể hiện rất rõ yêu cầu nêu gương trong lãnh đạo, chỉ đạo: Đã xác định kiểm tra, giám sát là một phương thức lãnh đạo của Đảng thì lãnh đạo cấp cao phải trực tiếp làm, trực tiếp nghe, trực tiếp kiểm tra, trực tiếp chỉ đạo và trực tiếp chịu trách nhiệm về kết quả.

Mục tiêu cuối cùng là làm cho toàn hệ thống vận hành có kỷ luật hơn, minh bạch hơn, quyết liệt hơn và hiệu quả hơn. Kỷ luật phải để hành động tốt hơn; giám sát phải để kết quả rõ hơn; kiểm tra phải góp phần tháo gỡ khó khăn, siết chặt trách nhiệm, bảo đảm Nghị quyết Đại hội XIV và các nghị quyết của Trung ương được triển khai nghiêm túc, thống nhất, hiệu quả trong toàn Đảng.

● **P.V:** *Năm 2026 là năm đầu thực hiện Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng và Nghị quyết Đại hội Đảng bộ Quân đội lần thứ XII. Tổng Bí thư, Chủ tịch nước, Bí thư Quân ủy Trung ương có điều gì căn dặn cán bộ, chiến sĩ trong Quân đội nhân dân Việt Nam?*

- Đồng chí Tô Lâm: Quân đội nhân dân Việt Nam luôn là lực lượng tiên phong, gương mẫu, nói đi đôi với làm. Trong giai đoạn phát triển mới của đất nước, Quân đội càng phải phát huy tốt hơn truyền thống ấy, phải thật sự mẫu mực về bản lĩnh chính trị, tinh thần hành động, kỷ luật, hiệu quả công tác và chất lượng tổ chức thực hiện nghị quyết.

Trước hết, toàn quân phải quán triệt sâu sắc Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng, Nghị quyết Đại hội Đảng bộ Quân đội lần thứ XII và các chương trình hành động của Quân ủy Trung ương; nhưng quán triệt không dừng ở nhận thức mà phải chuyển thành việc làm cụ thể ở từng cấp, từng ngành, từng đơn vị, từng cương vị công tác. Mỗi cấp ủy, tổ chức Đảng, người chỉ huy, chính ủy, chính trị viên phải xác định rõ việc gì cần làm ngay, việc gì là khâu đột phá, ai chịu trách nhiệm và kiểm tra bằng cách nào.

Toàn quân phải đặc biệt coi trọng công tác chính trị, tư tưởng, xây dựng Đảng bộ Quân đội thật sự trong sạch, vững mạnh; giữ vững và tăng cường sự lãnh đạo tuyệt đối, trực tiếp về mọi mặt của Đảng đối với Quân đội; giữ vững phẩm chất Bộ đội Cụ Hồ; xây dựng Quân đội vững mạnh về chính trị làm cơ sở để nâng cao chất lượng tổng hợp, sức mạnh chiến đấu, khả năng sẵn sàng chiến đấu, quản lý kỷ luật, xây dựng chính quy, đẩy mạnh chuyển đổi số và tiến lên hiện đại.

Tôi đặc biệt lưu ý vai trò nêu gương của đội ngũ cán bộ. Cán bộ càng ở cương vị cao càng phải mẫu mực về tác phong công tác, ý thức tổ chức kỷ luật, tinh thần dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm, nói đi đôi với làm. Mỗi cán bộ phải dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đổi mới sáng tạo vì lợi ích chung; phải được đào tạo, bồi dưỡng toàn diện, đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội trong tình hình mới. Đồng thời, tăng cường kiểm tra, giám sát, giữ nghiêm kỷ luật, kỷ cương; bảo đảm mọi chủ trương, nghị quyết được thực hiện nghiêm túc, hiệu quả.

Kết quả thực hiện nghị quyết trong Quân đội phải được đo bằng chuyển biến thực chất trong huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu, xây dựng đơn vị, chấp hành kỷ luật và niềm tin của nhân dân đối với Quân đội. Quyết tâm cao phải biến thành kết quả rõ; hành động phải chắc, trúng và hiệu quả đến cùng. Quân đội phải tiếp tục là lực lượng đi đầu trong hành động, gương mẫu trong kỷ luật, nói đi đôi với làm, làm đến đâu chắc đến đó, "quyết tâm gấp mười lần, hành động gấp trăm lần", góp phần cùng toàn Đảng, toàn dân thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng, xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong kỷ nguyên phát triển mới.

● **P.V**: *Trân trọng cảm ơn Tổng Bí thư, Chủ tịch nước, Bí thư Quân ủy Trung ương!* ■

Thủ tướng dự lễ khởi công dự án tuyến đường sắt tốc độ cao Hà Nội - Quảng Ninh

Sáng qua 12.4, tại Quảng Ninh, Thủ tướng Lê Minh Hưng dự Lễ khởi công xây dựng tuyến đường sắt tốc độ cao Hà Nội - Quảng Ninh, tuyến đường sắt tốc độ cao liên vùng đầu tiên của Việt Nam.

Dự án tuyến đường sắt tốc độ cao Hà Nội - Quảng Ninh do Công ty cổ phần Đầu tư và Phát triển đường sắt cao tốc VinSpeed thuộc Tập đoàn Vingroup làm chủ đầu tư với tổng mức đầu tư hơn 147.000 tỉ đồng, tương đương hơn 5,6 tỉ USD, chưa bao gồm chi phí giải phóng mặt bằng. Dự án sẽ hoàn thành vào cuối năm 2028, với tốc độ tối đa sẽ giúp rút ngắn thời gian di chuyển giữa hai địa phương xuống 5-7 lần, chỉ còn khoảng 23 phút. Dự án đi qua bốn địa phương: Hà Nội - Bắc Ninh - Hải Phòng - Quảng Ninh với chiều dài 120,2km, được thiết kế theo tiêu chuẩn đường đôi, khổ ray 1.435mm, điện khí hóa toàn tuyến, tốc độ tối đa lên tới 350km/h, riêng đoạn qua Hà Nội có tốc độ tối đa 120km/h.

Dự án dự kiến sử dụng thế hệ tàu cao tốc mới nhất, hiện đại nhất cùng hệ thống thông tin, tín hiệu, trang thiết bị cao cấp hàng đầu thế giới do Tập đoàn Siemens Mobility (Đức) cung cấp và sẽ từng bước chuyển giao công nghệ cho VinSpeed trong quá trình vận hành. Tuyến đường sắt tốc độ cao Hà Nội - Quảng Ninh có điểm đầu đặt tại ga Cổ Loa, Hà Nội; điểm cuối tại ga Hạ Long, Quảng Ninh. Tuyến đường sắt này sẽ đi qua 3 ga trung chuyển là Gia Bình (Bắc Ninh), Ninh Xá (Hải Phòng), Yên Tử (Quảng Ninh) và có 1 depot đặt tại ga cuối Hạ Long.

Thủ tướng Lê Minh Hưng và lãnh đạo, nguyên lãnh đạo Đảng, Nhà nước; các Bộ, ngành, địa phương đã thực hiện nghi thức chính thức khởi công dự án tuyến đường sắt tốc độ cao Hà Nội - Quảng Ninh, tin tưởng dự án sẽ về đúng hẹn, tạo động lực cho giai đoạn phát triển mới của cả vùng, góp phần đưa đất nước phát triển giàu mạnh, văn minh, phồn vinh, hạnh phúc; đời sống nhân dân ngày càng hạnh phúc, ấm no.

P.V

Thủ tướng Lê Minh Hưng và nguyên Thủ tướng Phạm Minh Chính dự lễ khởi công Dự án tuyến đường sắt tốc độ cao Hà Nội - Quảng Ninh
Ảnh: TTXVN

Di tích...

(Tiếp theo trang 1)

Nó hấp dẫn bởi nó cung cấp nhiều kiến thức qua trực quan sinh động, sự khác lạ so với cuộc sống đương thời. Di tích càng cổ, càng lạ, càng rõ ràng, độc đáo thì sức hấp dẫn càng lớn. Các di tích gắn với các bước ngoặt trong lịch sử, đánh dấu các sự kiện lớn, các di tích kiến trúc hoành tráng hiển nhiên sẽ được công chúng chú ý. Như trường hợp di tích chiến thắng Điện Biên Phủ "lừng lẫy năm châu, chấn động địa cầu". Nghĩa là di tích vốn có sự hấp dẫn tự thân của nó, để thêm một tiền đề phát triển du lịch.

Di tích càng có sự hấp dẫn nếu nó gắn liền với các di sản văn hóa phi vật thể tiếp tục lưu truyền, như phố cổ Hội An có các hoạt động làm nghề thủ công truyền thống. Hội An còn gắn với cửa biển đẹp, giao thông thuận lợi. Đó là những ưu thế không dễ có đối với nhiều di tích khác.

Nói cho đúng, có một sự khác nhau nhất định giữa giá trị di tích với tiềm năng du lịch. Di tích đôi khi rất quan trọng vì nó phản ánh cả một thời kỳ lịch sử, gắn liền với một sự kiện lịch sử quan trọng, nhưng nhà làm du lịch lại không thấy tiềm năng lớn ở đó. Chẳng hạn các di tích không còn gì ngoài địa điểm lịch sử, như các trận đánh không còn dấu vết vật chất, ngoài địa danh. Di tích có thể có giá trị nhưng tự thân nó có vị trí quá đơn lẻ và hẻo lánh, không có các yếu tố như thắng cảnh, di sản văn hóa phi vật thể bản địa bổ trợ. Di tích và thắng cảnh đôi khi rất quan trọng nhưng không phải là độc đáo, là duy nhất có, mà còn nhiều thực thể tương tự ở nhiều nơi khác.

Chẳng hạn ở dọc biển Nam Trung Bộ, nếu nói vũng vịnh thì có nhiều, như các vũng vịnh Thị Nại, Ô Loan, Vân Phong, Nha Trang, Cam Ranh... mà vũng vịnh nào cũng đẹp, và không dám chắc cái nào đẹp hơn cái nào, tất nhiên vẫn có những nét riêng. Chỉ có điều đã nói vũng vịnh thì đâu cũng có, đâu cũng biển xanh cát trắng, rừng dừa mát rượi, rừng phi lao vi vút. Cũng có nghĩa không nơi nào dám xưng độc nhất vô nhị, vì chúng tương đồng nhau.

Tóm lại di tích (và thắng cảnh) có thể nhiều, có thể giá trị, nhưng không thể đánh đồng với tiềm năng du lịch. Nói cách khác, đứng ở góc độ du lịch, thì di tích có những "hạng" khác với các hạng đã được xếp loại hay đánh giá cho góc độ di tích.

Sở dĩ phải nói điều này là bởi ở một số địa phương thường có câu nói có vẻ phê bình, chê trách: Địa phương có nhiều di tích quý báu mà du lịch lại kém phát triển. Đương nhiên trong phát triển du lịch có yếu tố chủ quan là con người (quản lý và trực tiếp làm du lịch) giỏi, dở, chuyên nghiệp hay mới tập tành, và ở đây không có ý biện minh cho họ. Nhưng về mặt khách quan, sự đánh giá cảm tính về tiềm năng du lịch từ di tích cần được làm rõ. Chẳng hạn cần phải nêu những câu hỏi này: Các di tích ấy có tính độc đáo hay không? Công chúng chú ý nhiều đến nó hay không? Nó có sự tương hỗ với các yếu tố chung quanh hay không?... Từ đó mới có thể đánh giá đúng với thực tế khách quan, và từ đánh giá ấy mới có thể hoạch định đúng đường hướng phát triển du lịch.

Ngành du lịch nước ta có bước phát triển rất ấn tượng. Nhưng có nơi, có lúc cũng mắc những lỗi nhất định do đánh giá không đúng mức đối với tiềm năng, gây lãng phí nguồn lực. Đối với các tiềm năng du lịch từ các di tích phải tránh đánh giá chung chung, cảm tính. Bộ VHTTDL đang triển khai quy hoạch văn hóa trên toàn quốc, thiết nghĩ ghi nhớ điều này là vô cùng quan trọng. ■

Khẩn trương điều tra vụ đập phá mộ tại Điện Bàn Bắc

● THU HOÀI

Liên quan sự việc phần bia mộ của Mẹ Việt Nam anh hùng (VNAH) Trương Thị Trình (phường Điện Bàn Bắc, TP Đà Nẵng) bị kẻ xấu đập phá gây hư hỏng nghiêm trọng, lực lượng chức năng hiện đang khẩn trương vào cuộc điều tra để làm rõ nguyên nhân.

Ông Phan Quang Quốc Huy, Phó Chủ tịch UBND phường Điện Bàn Bắc, cho biết ngay sau khi nắm thông tin, chính quyền địa phương đã giao công an phường vào cuộc điều tra, làm rõ vụ việc mộ của một Mẹ VNAH trên địa bàn bị đập phá hư hỏng nghiêm trọng, gây bức xúc dư luận những ngày qua. Nguyên nhân sự việc vẫn đang được cơ quan chức năng điều tra, kết luận, khi nào có kết quả sẽ thông tin cụ thể.

Trước đó, Thường trực HĐND TP Đà Nẵng đã chuyển đơn kiến nghị của người nhà Mẹ VNAH Trương Thị Trình đến Chủ tịch UBND phường Điện Bàn Bắc để chỉ đạo xem xét giải quyết theo quy định pháp luật; trả lời đơn công dân và báo cáo kết quả về Thường trực HĐND thành phố trước ngày 20.4. Được biết, tháng 3.2026, ông Nguyễn Hiền (SN 1956, trú tại đường Dương Vân Nga, phường Sơn Trà, Đà Nẵng) đã có đơn trình báo cơ quan chức năng về việc mộ của mẹ mình là Trương Thị Trình (Mẹ VNAH), tại nghĩa trang Nồng Ông Thới, thuộc địa bàn phường Điện Bàn Bắc, Đà Nẵng đã bị kẻ xấu đập phá khiến gia đình không khỏi bàng hoàng, đau xót.

Theo trình bày của ông Hiền, vào ngày 5.3, khi đi thăm mộ mẹ, gia đình phát hiện có dấu hiệu bị đập phá phần nhà bia của mộ phần. Ông Hiền cho biết, ngôi mộ mới được gia đình nâng cấp, cải tạo lại vào cuối tháng 6.2025 với chi phí là 40 triệu đồng. Trong sự việc nói trên, gia đình ông Hiền cũng thấy một điều lạ là kẻ xấu chỉ tập trung đập phá phần nhà bia của mộ, trong đó có thông tin của Mẹ VNAH Trương Thị Trình và thông tin của ông Nguyễn Hiền, là người con trai duy nhất có trách nhiệm thờ phụng, hương khói và xây dựng mộ phần cho mẹ. Còn phần nấm mộ thì chỉ bị sứt mẻ do dấu vết đập bia mộ ảnh hưởng chứ không bị đập phá. Cũng từ sự bất thường này gia đình đặt ra nghi vấn việc phần bia mộ bị đập phá là do hành vi cố ý, không phải là hành động phá hoại ngẫu hứng mà là một sự toan tính. Kẻ xấu có thể chỉ tập trung chính vào phần thông tin người con của mẹ trên bia mộ để gây hại vì một động cơ nào khác.

Sau khi phát hiện sự việc nói trên, gia đình đã trình báo đến Tổ trưởng tổ dân phố Bích Bắc và đến Công an phường Điện Bàn Bắc đề nghị điều tra làm rõ. Trong đơn kiến nghị, phản ánh sự việc nói trên đến các cơ quan chức năng, ông Nguyễn Hiền cũng đặt ra một nghi vấn phát sinh do mâu thuẫn tranh chấp đất đai giữa ông Hiền và hai người dân khác. Ông Hiền cho biết, hiện nay giữa ông và hai người khác đang có tranh chấp liên quan đến việc ông khởi kiện yêu cầu buộc hai người này tháo dỡ toàn bộ công trình xây dựng trái phép trên đất của mẹ ông tại thửa đất số 22, tờ bản đồ 7, tại thôn Bích Bắc, phường Điện Bàn Bắc. Vụ việc này ông Hiền đang khởi kiện và chờ tòa án phán quyết.

Phần bia của ngôi mộ bị kẻ xấu đập phá (Ảnh gia đình cung cấp)

Trao đổi với *Văn Hóa* về sự việc nói trên, luật sư Đỗ Thị Phương Thảo, Công ty Luật TNHH Hải Hội An cho rằng: Hành vi đập phá phần mộ Mẹ VNAH không chỉ vi phạm nghiêm trọng đạo lý xã hội mà còn có dấu hiệu cấu thành Tội xâm phạm mồ mả theo Điều 319 Bộ luật Hình sự. Trong trường hợp cơ quan điều tra làm rõ được động cơ trả thù cá nhân, tranh chấp đất đai hoặc mục đích gây sức ép tinh thần cho gia đình, người thực hiện có thể phải đối mặt với khung hình phạt đến 7 năm tù. Đây là vụ việc xâm phạm nơi an nghỉ của người có công với Tổ quốc, tác động mạnh đến dư luận xã hội, vì vậy cần được xử lý nhanh chóng, nghiêm minh để bảo vệ sự tôn nghiêm của chính sách đền ơn đáp nghĩa và giữ vững niềm tin vào pháp luật.

Sự việc bia mộ mẹ VNAH bị đập phá hiện đang gây bức xúc dư luận những ngày qua, đặc biệt có thông tin người nhà nghi ngờ hành vi nói trên có thể liên quan vụ tranh chấp đất đai. Hành vi xâm phạm mồ mả là nơi yên nghỉ thiêng liêng, bất khả xâm phạm, đập phá nơi yên nghỉ của một Mẹ VNAH là vô cùng nghiêm trọng, đi ngược lại với đạo lý, văn hóa đạo đức của người Việt Nam. Nhiều người dân trên địa bàn mong cơ quan chức năng sớm điều tra làm rõ nguyên nhân sự việc, tìm ra kẻ xấu gây nên hành vi đáng lên án trên.

Về phía gia đình cũng mong cơ quan chức năng sớm điều tra, làm rõ đối tượng gây ra vụ việc, làm rõ nghi vấn về động cơ và sớm xử lý nghiêm minh.■

Hướng tuyến đi thẳng băng cắt qua đầm An Khê bằng các nhịp cầu?

Theo Ban Quản lý dự án đầu tư xây dựng các công trình giao thông tỉnh Quảng Ngãi, tuyến đường ven biển dài hơn 130km nối từ Khu kinh tế Dung Quất đến khu vực Sa Huỳnh đang từng bước hình thành, với nhiều đoạn đã hoàn thành và đưa vào khai thác.

Đối với giai đoạn III có đoạn tuyến dài khoảng 1,2km đi qua khu vực đầm An Khê, nghĩa là nằm trọn trong khực II di tích quốc gia đặc biệt Khảo cổ Văn hoá Sa Huỳnh, Ban Quản lý dự án đầu tư xây dựng các công trình giao thông tỉnh Quảng Ngãi, đề xuất ba phương án: Phương án một, hướng tuyến bám biển; phương án hai, hướng tuyến tránh không đi trực tiếp qua khu vực đầm An Khê và khu di chỉ văn hóa Sa Huỳnh. Phương án ba: Hướng tuyến đi thẳng băng cắt qua đầm An Khê bằng các nhịp cầu do đó không tạo ra các khoảng ngăn cách đầm nước An Khê. Từ đó, kết nối đồng bộ với các khu vực trong khu vực...

Trên cơ sở đánh giá các phương án, Ban Quản lý dự án đầu tư xây dựng các công trình giao thông tỉnh Quảng Ngãi nhận thấy hướng tuyến của dự án đường ven biển Dung Quất - Sa Huỳnh, giai đoạn III, đoạn qua khu vực đầm An Khê là tối ưu. Theo đó, phương án hướng tuyến băng cắt qua đầm An Khê bằng các nhịp cầu đảm bảo hướng đi thẳng, song song với bờ biển đảm bảo nguyên tắc giữ gìn sự toàn vẹn về giá trị của cảnh quan thiên nhiên, môi trường, sinh thái, địa hình, địa mạo và yếu tố địa lý khác chứa đựng sự đa dạng sinh học và hệ sinh thái đặc thù, dấu tích vật chất về các giai đoạn phát triển của trái đất hoặc công trình kiến trúc liên quan đến danh lam thắng cảnh, di sản thế giới; bảo đảm phù hợp với quy luật tự nhiên, hệ sinh thái tài nguyên biển, bảo tồn và giữ gìn các yếu tố gốc cấu thành giá trị thiên nhiên và đa dạng sinh học biển, môi trường biển liên quan đến danh lam thắng cảnh của khu vực nơi đây.

Đầm An Khê, "trái tim" của văn hóa Sa Huỳnh

Đầm An Khê từ lâu được xem là "trái tim" của không gian văn hóa Sa Huỳnh, một trong những nền văn hóa khảo cổ quan trọng bậc nhất của Việt Nam. Không gian này không chỉ là một vùng đầm nước ven biển, mà là một hệ sinh thái khảo cổ, sinh thái cư trú cổ, nơi lưu giữ dấu tích của hàng nghìn năm lịch sử.

Giới nghiên cứu khẳng định, văn hóa Sa Huỳnh không tồn tại như một di tích đơn lẻ mà là một hệ thống liên kết gồm đầm nước, gò cư trú cổ, cánh đồng muối và các không gian sinh hoạt ven biển. Chính sự liên hoàn này tạo nên giá trị nổi bật toàn cầu, đồng thời cũng khiến khu vực trở nên đặc biệt nhạy cảm trước các tác động hạ tầng với quy mô lớn. Qua khảo sát thực địa và làm việc với địa phương, PGS.TS Bùi Chí Hoàng, Ủy viên Hội đồng Di sản văn hóa quốc gia nhấn mạnh: "Đầm An Khê đóng vai trò trụ cột trong cấu trúc di sản văn hóa Sa Huỳnh. Nếu không bảo vệ được không gian này, tính toàn vẹn và tính chân xác của di sản sẽ bị ảnh hưởng nghiêm trọng, kéo theo nguy cơ tác động đến khả năng xây dựng hồ sơ di sản ở cấp độ quốc tế".

PGS.TS Bùi Chí Hoàng cũng lưu ý, việc nghiên cứu mở rộng phạm vi bảo tồn là cần thiết, không chỉ giới hạn trong lòng đầm mà còn bao gồm vùng ven, các gò đất cổ và khu vực sản xuất muối truyền thống, nhằm hình thành một chỉnh thể di sản, cảnh quan có giá trị tổng hợp. Ở góc nhìn rộng hơn, GS.TS Nguyễn Văn Kim, Phó Chủ tịch Hội đồng Di sản văn hóa quốc gia cho rằng, Sa Huỳnh là một "trầm tích lịch sử sống", nơi hội tụ nhiều lớp văn hóa nối tiếp nhau từ tiền Sa Huỳnh đến Chămpa và Đại Việt. Vì vậy, mọi can thiệp vào không gian này cần được đặt trong khung đánh giá theo chuẩn quốc tế, bao gồm vùng lõi, vùng đệm và cảnh quan liên quan. Theo PGS.TS Tống Trung Tín, Chủ tịch Hội Khảo cổ Việt Nam, Ủy viên Hội đồng Di sản văn hóa quốc gia, xây dựng và phát triển không tách rời nhiệm vụ gìn giữ di sản của tổ tiên; ngược lại, chính di sản là nền tảng để phát triển bền vững. Hai nhiệm vụ này tồn tại song hành, không thể xem nhẹ hay đặt bên nào phụ thuộc bên nào. Khu di sản đang được đề cập là một trong những trung tâm quan trọng của thời đại kim khí, gắn với buổi đầu dựng nước của dân tộc. Trong tương quan lịch sử, có thể kể đến các trung tâm văn hóa lớn như văn hóa Đông Sơn ở phía Bắc, văn hóa Sa Huỳnh ở miền Trung và văn hóa Óc Eo ở phía Nam. Sự hiện diện của các trung tâm này cho thấy một nền tảng văn hóa phong phú.

> *"Việc hướng tới hồ sơ di sản thế giới đòi hỏi phải đáp ứng những tiêu chí nghiêm ngặt của UNESCO, trong đó nổi bật là giá trị toàn cầu, tính xác thực và tính toàn vẹn. Nếu như hai tiêu chí đầu cơ bản đã được đáp ứng, thì tính toàn vẹn, đặc biệt là môi trường sinh thái và cảnh quan, lại đang đối mặt với nhiều thách thức.*
>
> *Vì thế, cần tiến hành nghiên cứu, điều tra khảo cổ một cách toàn diện trước khi triển khai các dự án."*
>
> **(PGS.TS TỐNG TRUNG TÍN, Chủ tịch Hội Khảo cổ Việt Nam)**

"Giá trị nổi bật của khu di sản văn hóa Sa Huỳnh nằm ở tính nguyên vẹn hiếm có của không gian sinh tồn cổ xưa. Tại đây, dấu tích cư trú của cư dân tiền, sơ sử, tiếp nối bởi cộng đồng Chăm Pa và sau đó là người Việt, vẫn được bảo tồn trong một chỉnh thể tương đối hoàn chỉnh. Chính sự liên tục này tạo nên một "bảo tàng sống" về lịch sử cư trú và phát triển văn hóa, điều mà không nhiều nơi còn giữ được. Bên cạnh đó, khu vực đầm An Khê được xác định là thành tố quan trọng cấu

DỰ ÁN ĐƯỜNG VEN BIỂN GIAI ĐOẠN III CÓ ĐOẠN TUYẾN XUYÊN CẮT KHU VỰC BẢO VỆ DI TÍCH QUỐC GIA ĐẶC BIỆT KHẢO CỔ VĂN HÓA SA HUỲNH:

Cần tiếp cận quy hoạch theo hướng tích hợp

● **Bài, ảnh: NHƯ ĐỒNG**

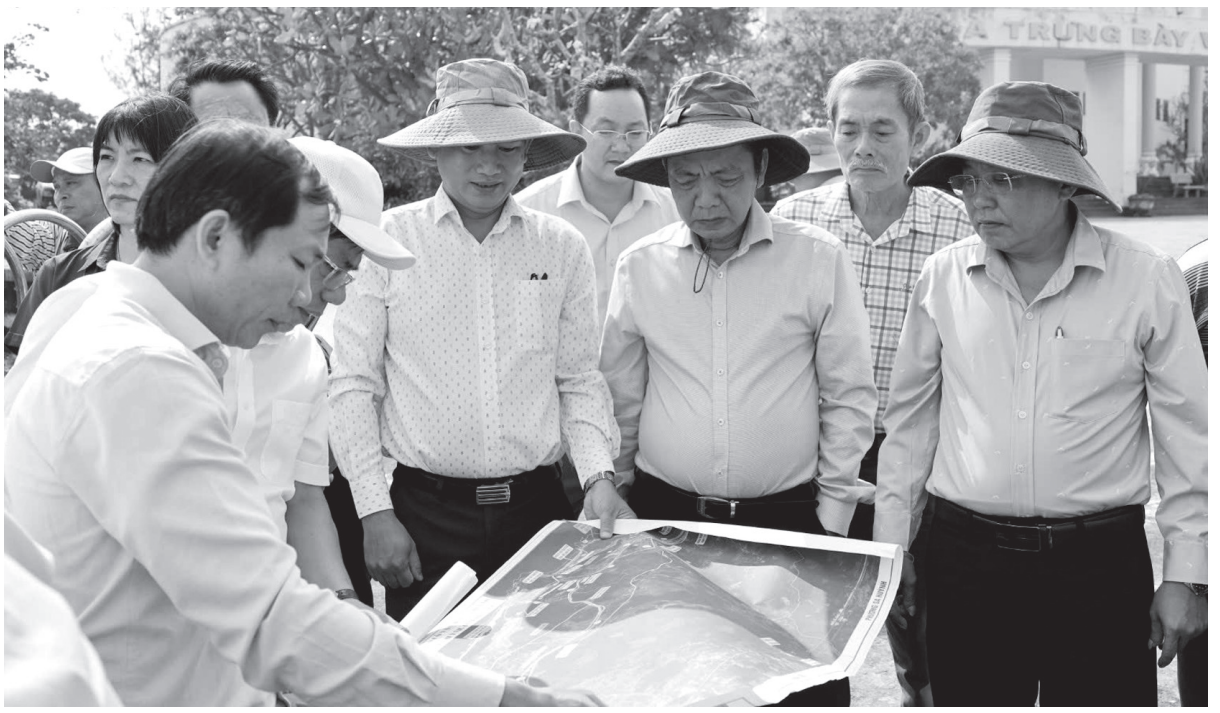
Theo Báo cáo nghiên cứu tiền khả thi lập dự án Đường ven biển Dung Quất - Sa Huỳnh giai đoạn III có đoạn tuyến dài khoảng 1,2km đi qua khu vực đầm An Khê (khu vực bảo vệ vùng II) thuộc di tích Khảo cổ văn hóa Sa Huỳnh đã được Thủ tướng Chính phủ xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt tại Quyết định số 1649/QĐ-TTg.

thành giá trị tổng thể của di tích. Trước đây, khi tiến hành lập hồ sơ xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt, các chuyên gia đã kiến nghị đưa khu vực này vào phạm vi bảo vệ nhằm đảm bảo tính toàn diện của di sản", PGS Tín cho biết.

Cũng theo PGS.TS Tống Trung Tín, từ góc độ quốc tế, việc hướng tới hồ sơ di sản thế giới đòi hỏi phải đáp ứng những tiêu chí nghiêm ngặt của UNESCO, trong đó nổi bật là giá trị toàn cầu, tính xác thực và tính toàn vẹn. Nếu như hai tiêu chí đầu cơ bản đã được đáp ứng, thì tính toàn vẹn, đặc biệt là môi trường sinh thái và cảnh quan, lại đang đối mặt với nhiều thách thức. Vì thế, cần tiến hành nghiên cứu, điều tra khảo cổ một cách toàn diện trước khi triển khai các dự án; đồng thời xem xét điều chỉnh quy hoạch theo hướng giảm thiểu tối đa tác động đến khu vực trung tâm di tích. Việc phối hợp giữa các ngành, các cấp cũng cần được tăng cường, trên tinh thần hài hòa giữa bảo tồn và phát triển.

"Trong cách tiếp cận của quốc tế, mỗi di sản không chỉ là tài sản vật chất mà còn mang giá trị tinh thần, thậm chí được ví như một "không gian thiêng". Do đó, mọi quyết định liên quan đến di sản cần được cân nhắc thận trọng, không chỉ ở khía cạnh kinh tế mà còn ở chiều sâu văn hóa và trách nhiệm đối với lịch sử dân tộc", PGS Tín kiến nghị.

> *Đầm An Khê đóng vai trò trụ cột trong cấu trúc di sản văn hóa Sa Huỳnh. Nếu không bảo vệ được không gian này, tính toàn vẹn và chân xác của di sản sẽ bị ảnh hưởng nghiêm trọng, kéo theo nguy cơ tác động đến khả năng xây dựng hồ sơ di sản ở cấp quốc tế.*
>
> **(PGS.TS BÙI CHÍ HOÀNG, ỦY VIÊN HỘI ĐỒNG DI SẢN VĂN HÓA QUỐC GIA)**

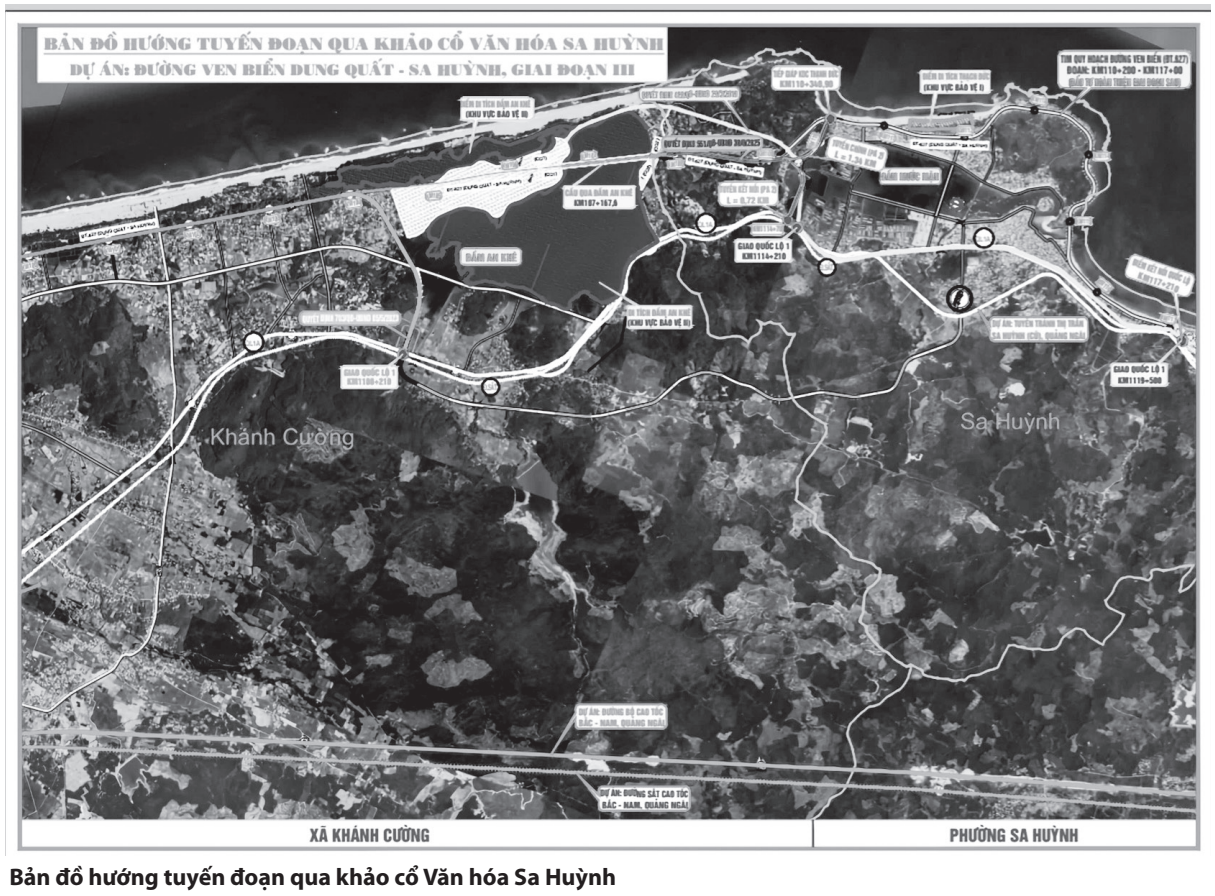

Lãnh đạo Bộ, ngành và nhiều chuyên gia khảo sát, đánh giá tác động của dự án đường ven biển Dung Quất - Sa Huỳnh (giai đoạn III) đoạn qua khu vực di tích văn hóa Sa Huỳnh

Các nhà khoa học trao đổi tại hiện trường về phương án tuyến nhằm hài hòa giữa phát triển hạ tầng và bảo tồn di sản Sa Huỳnh

> *Tỉnh đang đứng trước "bài toán kép": Vừa đảm bảo tiến độ dự án giao thông trọng điểm, vừa gìn giữ không gian di sản văn hóa phục vụ mục tiêu xây dựng hồ sơ di sản thế giới. Một số phương án như nắn tuyến, điều chỉnh cục bộ hoặc kết nối song song với quốc lộ 1 đang được nghiên cứu nhằm giảm áp lực lên khu vực nhạy cảm. Dù chi phí đầu tư có thể tăng, nhưng giá trị lâu dài về văn hóa và du lịch được đánh giá vượt trội.*
>
> **(Bà PHẠM THỊ TRUNG, Giám đốc Sở VHTTDL tỉnh Quảng Ngãi)**

Bản đồ hướng tuyến đoạn qua khảo cổ Văn hóa Sa Huỳnh

Tìm điểm cân bằng giữa bảo tồn và phát triển

Trước áp lực phát triển hạ tầng, phương án xây dựng cầu cạn qua khu vực Đầm An Khê đang được xem là giải pháp. Giải pháp này cho phép tuyến đường vượt qua khu vực nhạy cảm mà không cần san lấp hay chia cắt địa hình, từ đó hạn chế tối đa tác động đến hệ sinh thái và không gian khảo cổ. Tuy nhiên trong quá trình xây dựng các hố cầu sẽ xuyên thẳng vào lòng đầm, tác động trực tiếp đến các tầng lớn văn hóa, gây biến dạng cảnh quan, không gian di sản. Vì thế cần phải có lời giải, đảm bảo tính toàn vẹn của khu di tích.

Không chỉ là lựa chọn kỹ thuật, cầu cạn còn phản ánh một tư duy quy hoạch mới: Coi di sản không phải là rào cản của phát triển, mà là nền tảng để định hình phát triển bền vững. Phó Cục trưởng Cục Di sản văn hóa (Bộ VHTTDL) Trần Đình Thành cũng nhấn mạnh: "Khu vực đầm An Khê không chỉ mang giá trị cấp quốc gia mà còn nằm trong hệ thống ba trung tâm văn hóa khảo cổ lớn của Việt Nam, gồm Đông Sơn ở phía Bắc, Sa Huỳnh ở miền Trung và Óc Eo ở Nam Bộ. Đây là những trụ cột quan trọng trong tiến trình hình thành bản sắc văn hóa dân tộc". Theo các chuyên gia, bài toán hiện nay không chỉ nằm ở việc chọn tuyến đi qua hay tránh khu vực di sản, mà là tái thiết lập cách tiếp cận quy hoạch theo hướng tích hợp: Giao thông, di sản, sinh thái và cộng đồng phải được xem như một chỉnh thể.

Từ góc độ quản lý địa phương, Giám đốc Sở VHTTDL tỉnh Quảng Ngãi Phạm Thị Trung cho rằng, tỉnh đang đứng trước "bài toán kép": Vừa đảm bảo tiến độ dự án giao thông trọng điểm, vừa gìn giữ không gian di sản văn hóa phục vụ mục tiêu xây dựng hồ sơ di sản thế giới. Một số phương án như nắn tuyến, điều chỉnh cục bộ hoặc kết nối song song với quốc lộ 1 đang được nghiên cứu nhằm giảm áp lực lên khu vực nhạy cảm. Dù chi phí đầu tư có thể tăng, nhưng giá trị lâu dài về văn hóa và du lịch được đánh giá vượt trội. ■

Cuộc thi sáng tác video clip quảng bá du lịch Thái Nguyên

Sở VHTTDL tỉnh Thái Nguyên vừa tổ chức phát động Cuộc thi sáng tác video clip quảng bá du lịch năm 2026 với chủ đề "Du lịch Thái Nguyên - Điểm đến của những trải nghiệm".

Theo thể lệ, các tác phẩm dự thi là những video clip giới thiệu về danh lam thắng cảnh, di tích lịch sử, văn hóa tiêu biểu, khu du lịch; các loại hình như du lịch MICE, du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, du lịch nông nghiệp, du lịch văn hóa; các hoạt động ẩm thực, lưu trú, mua sắm; văn hóa trà Thái Nguyên, làng nghề truyền thống, trang phục, phong tục tập quán của người dân Thái Nguyên. Thời lượng mỗi video clip tối thiểu 60 giây và tối đa 3 phút.

Đối tượng tham gia Cuộc thi bao gồm công dân Việt Nam và người nước ngoài đang sinh sống, học tập, làm việc tại Việt Nam, không giới hạn độ tuổi; khuyến khích sự tham gia của các cá nhân, tổ chức hoạt động trong lĩnh vực du lịch, truyền thông, nhiếp ảnh, quay phim, sáng tạo nội dung số, học sinh, sinh viên. Người dự thi có thể đăng ký dưới hình thức cá nhân hoặc nhóm, không hạn chế số lượng tác phẩm.

Cuộc thi là một sân chơi sáng tạo, dịp quảng bá mạnh mẽ hình ảnh Thái Nguyên - vùng đất giàu truyền thống văn hóa, nổi tiếng với chè và cảnh quan thiên nhiên đặc sắc - đến với bạn bè trong nước và quốc tế; góp phần thúc đẩy phát triển du lịch, nâng cao vị thế của du lịch Thái Nguyên.

Thời gian tiếp nhận tác phẩm dự thi từ ngày 18.3 đến hết ngày 5.5.

MINH LÝ

Tây Ninh chú trọng chuyển đổi số

Theo kế hoạch, ngành Du lịch tỉnh Tây Ninh dự kiến đón 10 triệu lượt khách trong năm 2026, với doanh thu ước đạt 8.000 tỉ đồng. Ở những năm tiếp theo, mục tiêu tăng trưởng (lượng khách) khoảng 12 - 13,5%/năm, với 16,5 triệu lượt khách vào năm 2030 cùng doanh thu khoảng 21.000 tỉ đồng.

Để hiện thực hóa mục tiêu này, ngành Du lịch tỉnh Tây Ninh đã xây dựng kế hoạch tổ chức các hoạt động kích cầu du lịch văn hóa năm 2026 với mục tiêu tăng cường quảng bá hình ảnh vùng đất, con người và bản sắc văn hóa đặc trưng, qua đó góp phần nâng cao nhận diện thương hiệu du lịch Tây Ninh, gắn phát triển kinh tế với bảo tồn giá trị lịch sử văn hóa. Ngành Du lịch Tây Ninh đang hướng tới mục tiêu tiếp cận nhóm du khách trẻ, du khách quốc tế bằng cách đẩy mạnh trong xây dựng kịch bản truyền thông và sản xuất nội dung quảng bá trên các kênh như website, TikTok, Facebook, YouTube. Đồng thời, các địa phương cũng chú trọng chuyển đổi số trong lĩnh vực du lịch. Các di tích lịch sử văn hóa, lễ hội truyền thống, làng nghề và ẩm thực đặc sản đang được xây dựng hệ thống dữ liệu phục vụ quảng bá trên các nền tảng số cũng như giúp nhanh chóng tiếp cận nhóm du khách.

Song song với đó, tỉnh Tây Ninh còn tăng cường liên kết phát triển du lịch với các địa phương trong vùng Đông Nam Bộ, đặc biệt là TP.HCM nhằm hình thành các tour liên vùng như "Cung đường di sản xanh", "Du lịch về nguồn vùng biên giới".

L.HƯƠNG

AI sẽ dẫn dắt giá trị tăng trưởng ngành Du lịch

ĐÌNH KIÊN

Làn sóng trí tuệ nhân tạo (AI) đang thâm nhập sâu vào mọi cấu phần của ngành Du lịch Việt Nam, trực tiếp tham gia tái cấu trúc cách tạo giá trị. Từ năng suất lao động, phương thức quản trị đến trải nghiệm du khách, AI đang thiết lập một quỹ đạo tăng trưởng mới nhanh hơn, chính xác hơn và đòi hỏi một cách tiếp cận hoàn toàn khác.

Dữ liệu đang trở thành tài nguyên mới

Tọa đàm "Du lịch Việt Nam - Thúc đẩy chuyển đổi số, ứng dụng AI để phát triển nhanh và bền vững" do Hiệp hội Du lịch Việt Nam tổ chức mới đây cho thấy, ngành Du lịch đang bước vào một giai đoạn chuyển dịch mang tính cấu trúc. Theo ông Vũ Thế Bình, Chủ tịch Hiệp hội Du lịch Việt Nam, nếu muốn nâng cao năng lực cạnh tranh, du lịch Việt Nam cần chuyển dứt khoát sang mô hình tăng trưởng dựa trên công nghệ, dữ liệu và quản trị thông minh, thay cho cách tiếp cận mở rộng quy mô như trước.

Chuyển đổi số không còn là lựa chọn mang tính khuyến khích, mà đã trở thành yêu cầu vận hành đối với toàn bộ hệ sinh thái du lịch. Trí tuệ nhân tạo đang làm thay đổi hành vi du khách theo hướng toàn diện, từ cách tìm kiếm thông tin, lựa chọn điểm đến đến đặt dịch vụ và trải nghiệm hành trình. Trong cấu trúc mới, AI không chỉ hỗ trợ mà đang tham gia vào quá trình ra quyết định. Các hoạt động từng dựa vào kinh nghiệm nay được dẫn dắt bởi dữ liệu đó là phân tích xu hướng, cá nhân hóa sản phẩm, tối ưu xúc tiến, quản trị doanh thu, dự báo dòng khách và điều tiết tải lượng điểm đến.

Tuy nhiên, những điểm nghẽn vẫn hiện hữu đó là: Dữ liệu phân tán, thiếu liên thông; năng lực số chưa đồng đều; nguồn lực đầu tư hạn chế; đặc biệt là thiếu hụt đội ngũ nhân lực vừa hiểu du lịch vừa làm chủ công nghệ. Đây là những nút thắt mang tính cấu trúc, quyết định tốc độ và chiều sâu của quá trình chuyển đổi.

Theo TS Nguyễn Anh Tuấn, Viện trưởng Viện Kinh tế Du lịch, trong bối cảnh toàn cầu hóa và công nghệ hóa diễn ra đồng thời, chuyển đổi số đang buộc ngành Du lịch phải tái định hình để thích ứng. Xu hướng quốc tế cho thấy sự dịch chuyển rõ rệt từ số hóa từng dịch vụ sang xây dựng hệ sinh thái du lịch số tích hợp, nơi dữ liệu trở thành nền tảng điều hành và ra quyết định.

"Dữ liệu đang trở thành tài nguyên mới của ngành Du lịch", ông Tuấn nhận định. Trên nền tảng đó, AI nổi lên như công nghệ lõi, vận hành xuyên suốt từ marketing, phân tích hành vi, dự báo nhu cầu theo thời gian thực đến cá nhân hóa trải nghiệm. Ở cấp độ điểm đến, AI cho phép theo dõi và phân tích dòng khách theo thời gian thực, hỗ trợ điều phối tài nguyên, giảm áp lực quá tải. Trong quản trị bền vững, công nghệ này góp phần theo dõi phát thải, tối ưu sử dụng năng lượng và quản lý tài nguyên môi trường.

Khách du lịch tìm hiểu thông tin trên các nền tảng số, dữ liệu số hóa ở Bảo tàng Hà Nội

Một xu hướng nổi bật là sự hội tụ giữa du lịch thông minh và du lịch xanh. Công nghệ không chỉ thúc đẩy tăng trưởng, mà còn trở thành công cụ kiểm soát tải lượng khách, giảm áp lực lên hệ sinh thái và nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn lực. Tại Việt Nam, những nền tảng ban đầu như bản đồ số, marketing số, OTA hay mô hình du lịch thông minh đã xuất hiện, đặt nền móng cho giai đoạn phát triển sâu hơn. Vấn đề đặt ra không còn là có ứng dụng AI hay không, mà là tốc độ triển khai, mức độ tích hợp và hiệu quả thực chất trong vận hành.

AI và bước nhảy năng suất

Ở cấp độ doanh nghiệp, AI đang làm thay đổi trực tiếp cách tạo ra doanh thu. Ông Bùi Thanh Tú, Giám đốc Marketing Công ty Du lịch BestPrice cho rằng, AI chỉ phát huy giá trị khi được tích hợp trong một hệ thống vận hành dựa trên dữ liệu, hình thành một vòng lặp tăng trưởng. Trước đây, doanh nghiệp lữ hành đối mặt với chi phí marketing cao, tỉ lệ chuyển đổi thấp và khó mở rộng quy mô. Khi ứng dụng AI, chi phí quảng cáo giảm, giá trị đơn hàng tăng và doanh thu có thể cải thiện tới 50 -70%. Cách tiếp cận thị trường cũng thay đổi, từ cạnh tranh "giá rẻ" sang "giá đúng", dựa trên giá trị cảm nhận của khách hàng, qua đó cải thiện biên lợi nhuận.

TS Phạm Hà, Chủ tịch HĐQT kiêm CEO LuxGroup cho rằng, ngành Du lịch cần dịch chuyển trọng tâm sang chất lượng phục vụ, hiệu quả vận hành và giá trị tạo ra trên mỗi hành trình. Mô hình phụ thuộc vào lao động thủ công, quy trình rời rạc và dữ liệu phân mảnh đang bộc lộ giới hạn rõ rệt trong bối cảnh mới. "AI giúp doanh nghiệp làm nhanh hơn, làm tốt hơn và làm thông minh hơn", ông Hà nhấn mạnh.

Trong cấu trúc mới của ngành Du lịch, AI đang đảm nhận ngày càng nhiều chức năng vốn thuộc về con người như phân tích dữ liệu, tối ưu vận hành, hỗ trợ ra quyết định. Chuỗi giá trị du lịch vì thế đang dịch chuyển từ lao động sang thuật toán. Tuy nhiên, AI không thể thay thế những yếu tố cốt lõi làm nên bản sắc của du lịch là khả năng kể chuyện, chiều sâu văn hóa và cảm xúc trải nghiệm. AI tạo ra hiệu suất, còn con người tạo ra ý nghĩa.

Phó Cục trưởng Cục Du lịch Quốc gia Việt Nam Phạm Văn Thủy cho biết: "Thời gian tới, Cục Du lịch Quốc gia Việt Nam và Hiệp hội Du lịch Việt Nam sẽ phối hợp chặt chẽ với các cơ quan quản lý và doanh nghiệp tại địa phương để thúc đẩy chuyển đổi số trên toàn ngành. Trọng tâm là đào tạo kỹ năng số cho đội ngũ cán bộ, doanh nghiệp và người lao động, đồng thời hỗ trợ triển khai các giải pháp tích hợp công nghệ, tài chính và thanh toán điện tử". ■

TRIỂN KHAI THỰC HIỆN NGHỊ QUYẾT SỐ 80-NQ/TW VỀ PHÁT TRIỂN VĂN HÓA VIỆT NAM:

Xây dựng Đà Nẵng là thành phố di sản - sáng tạo

Bài, ảnh: KHÁNH CHI

Ban Thường vụ Thành ủy Đà Nẵng vừa ban hành Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết số 80-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa Việt Nam, xác định mục tiêu xây dựng văn hóa thực sự trở thành nền tảng tinh thần của xã hội, động lực nội sinh và quan trọng cho phát triển nhanh, bền vững, hướng đến mục tiêu xây dựng Đà Nẵng trở thành trung tâm văn hóa - nghệ thuật - sáng tạo của vùng và là "Thành phố di sản - sáng tạo - giàu bản sắc".

Lễ hội Bà Thu Bồn tại xã Nông Sơn, thành phố Đà Nẵng

Tạo đột phá trong phát triển văn hóa

Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết số 80 - NQ/TW trên địa bàn thành phố Đà Nẵng xác định mục tiêu chung, văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, là nguồn lực nội sinh, đồng thời là động lực và hệ điều tiết quan trọng bảo đảm sự phát triển nhanh và bền vững của thành phố.

Phát triển văn hóa Đà Nẵng theo hướng hiện đại, giàu bản sắc; xây dựng con người Đà Nẵng nhân văn, sáng tạo, có chất lượng cuộc sống cao; tạo dựng môi trường văn hóa lành mạnh. Bảo đảm phát triển hài hòa, từng bước thu hẹp chênh lệch tiếp cận và thụ hưởng văn hóa giữa khu vực phía Đông - phía Tây và giữa đô thị - nông thôn của thành phố.

Phấn đấu xây dựng Đà Nẵng trở thành trung tâm văn hóa - nghệ thuật - sáng tạo của vùng, là "Thành phố di sản - sáng tạo- giàu bản sắc", tham gia sâu vào chuỗi giá trị sản phẩm, dịch vụ văn hóa trong nước và toàn cầu. Phát triển các ngành công nghiệp văn hóa, công nghiệp giải trí và kinh tế sáng tạo trở thành một trong những động lực quan trọng thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và phát triển bền vững của thành phố.

Mục tiêu cụ thể đến năm 2030, phấn đấu trên 90% gia đình, thôn, tổ dân phố đạt chuẩn văn hóa; xây dựng thành phố và xã, phường, đặc khu đạt chuẩn phát triển văn hóa toàn diện; nhân rộng mô hình xây dựng tộc họ văn hóa trên địa bàn thành phố.

Song song với bảo tồn, Đà Nẵng đẩy mạnh phát triển công nghiệp văn hóa (CNVH), công nghiệp giải trí và kinh tế sáng tạo như một động lực tăng trưởng mới. Cùng với đó, thành phố từng bước hoàn thiện cơ chế, chính sách hỗ trợ đội ngũ văn nghệ sĩ, khuyến khích sáng tạo, hình thành các sản phẩm văn hóa có giá trị, góp phần định hình rõ nét hơn các ngành công nghiệp văn hóa trên địa bàn.

Công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa tiếp tục được đặt ở vị trí quan trọng với mục tiêu phấn đấu hoàn thành tu bổ, tôn tạo 80% di tích đã xếp hạng theo quy định của Luật Di sản văn hóa; 100% di sản phi vật thể thuộc Danh mục di sản phi vật thể quốc gia được bảo vệ, phát huy. Phấn đấu có thêm di sản văn hóa thế giới được UNESCO công nhận. Hoàn thành việc số hóa 100% các di sản văn hóa đã được xếp hạng cấp quốc gia, cấp quốc gia đặc biệt vào năm 2026.

Để bảo đảm thực hiện hiệu quả các mục tiêu, chương trình hành động của Ban Thường vụ Thành ủy xác định dành nguồn lực tương xứng cho phát triển văn hóa, với mức chi tối thiểu 2% tổng ngân sách hằng năm (trừ các công trình động lực trọng điểm về văn hóa) và có lộ trình tăng dần theo yêu cầu thực tiễn.

Tầm nhìn đến năm 2045, xây dựng Đà Nẵng trở thành trung tâm văn hóa - nghệ thuật - sáng tạo của khu vực miền Trung và của cả nước; là thành phố di sản - sáng tạo - giàu bản sắc, điểm đến hấp dẫn của thế giới.

Triển khai đồng bộ các giải pháp trọng tâm

Để hoàn thành các mục tiêu trên, Đà Nẵng đưa ra 9 nhóm nhiệm vụ, giải pháp trọng tâm: Quán triệt sâu sắc, đầy đủ quan điểm chỉ đạo của Nghị quyết số 80-NQ/TW gắn với thực hiện Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng trên lĩnh vực văn hóa, xây dựng con người Việt Nam. Đổi mới mạnh mẽ tư duy, thống nhất cao trong nhận thức và hành động về phát triển văn hóa trong kỷ nguyên mới. Hoàn thiện thể chế, xây dựng cơ chế, chính sách đột phá chiến lược, khơi thông nguồn lực phát triển văn hóa. Xây dựng cơ chế tài chính linh hoạt, đổi mới cơ chế quản lý và triển khai thực hiện các dự án văn hóa theo phương thức đối tác công - tư (PPP). Khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi huy động nguồn lực xã hội hóa, hỗ trợ đầu tư, tài trợ cho các hoạt động văn hóa.

Chú trọng xây dựng con người Đà Nẵng phát triển toàn diện, nhân văn, sáng tạo, có chất lượng cuộc sống cao, xây dựng môi trường văn hóa nhân văn, văn minh. Trong đó, tiếp tục duy trì và triển khai Chương trình Thành phố "5 không", "3 có", "4 an" đảm bảo phù hợp với tình hình thực tiễn của thành phố; xây dựng lối sống, nếp sống văn hóa - văn minh đô thị thành "Ấn tượng Đà Nẵng", là "thương hiệu" bền vững, nổi bật trong nước và quốc tế. Xây dựng hình ảnh con người Đà Nẵng thân thiện với các chuẩn mực văn hóa trong ứng xử với du khách, bạn bè quốc tế…

Thời gian tới các cơ quan liên quan sẽ xây dựng và ban hành nhiều đề án để tạo đòn bẩy đột phá cho việc phát triển và bảo tồn văn hóa như: Đề án tổng thể về chuyển đổi số lĩnh vực văn hóa giai đoạn 2026 - 2030, Đề án "Xây dựng chính sách hỗ trợ bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống đồng bào dân tộc thiểu số giai đoạn 2026 - 2030"; Đề án "Phát triển hệ thống thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở trên địa bàn thành phố đến năm 2030"; Đề án "Nâng cao chất lượng đội ngũ văn nghệ sĩ giai đoạn 2026 - 2035".

Thúc đẩy phát triển các ngành CNVH, thị trường, định vị sản phẩm văn hóa thương hiệu quốc gia, gắn với phát triển du lịch văn hóa. Tập trung triển khai hiệu quả Đề án phát triển các ngành CNVH trên địa bàn thành phố đến năm 2030. Tập trung phát triển các ngành có tiềm năng lớn và lợi thế cạnh tranh như: Du lịch văn hoá, nghệ thuật biểu diễn, điện ảnh, phần mềm và trò chơi giải trí, quảng cáo, thủ công mỹ nghệ… coi đây là nhiệm vụ đột phá nhằm tạo ra các sản phẩm văn hóa - sáng tạo đặc sắc, mang tầm khu vực và quốc tế…

Chủ động, tích cực hội nhập quốc tế về văn hóa, phát huy giá trị văn hóa xứ Quảng, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại. Đầu tư nguồn lực để nâng tầm các sự kiện văn hóa, thể thao gắn với du lịch. Tiếp tục tổ chức, đăng cai, và nâng tầm quy mô, chất lượng các sự kiện văn hóa, nghệ thuật, thể thao lớn mang tầm quốc tế như Lễ hội Pháo hoa quốc tế, Liên hoan phim Châu Á Đà Nẵng, Festival nghệ thuật đường phố quốc tế, các sự kiện hoạt động lễ hội tại đô thị cổ Hội An và các khu vực khác để thu hút du khách, quảng bá hình ảnh đất nước và thành phố. ■

Quảng Ninh mở rộng không gian Tuần văn hóa, thể thao, du lịch 2026

Tuần văn hóa, thể thao, du lịch tỉnh Quảng Ninh chào hè năm 2026 với chủ đề "Carnaval Hạ Long 2026 - Kỳ quan bừng sáng kỷ nguyên mới" sẽ diễn ra từ ngày 25.4 đến ngày 3.5. Không chỉ gói gọn tại thành phố di sản Hạ Long, không gian lễ hội năm nay được mở rộng đến các địa phương trọng điểm như Bãi Cháy và vùng đất thiêng Yên Tử.

Sự kiện gồm 14 hoạt động đặc sắc, là sự kết hợp hài hòa giữa giá trị truyền thống và yếu tố hiện đại. Với sự chuẩn bị công phu, Quảng Ninh kỳ vọng sẽ đón khoảng 1,3 triệu lượt khách, đóng góp quan trọng vào mục tiêu tăng trưởng du lịch của tỉnh trong quý II năm 2026. Đây cũng là bước đi cụ thể nhằm triển khai hiệu quả Nghị quyết số 80-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa Việt Nam.

Tâm điểm của chuỗi hoạt động là Chương trình nghệ thuật khai mạc Carnaval Hạ Long 2026 và Vũ hội đường phố quốc tế "Vũ điệu 5 Châu", diễn ra vào 20 giờ ngày 30.4, tại Quảng trường 30/10 (phường Hạ Long). Đến với Tuần văn hóa, thể thao, du lịch, du khách sẽ được chiêm ngưỡng những sản phẩm du lịch mới lạ như: Sóng hội ánh sáng với màn trình diễn của 50 tàu du lịch trang trí ánh sáng nghệ thuật di chuyển dọc bờ vịnh Hạ Long; hòa âm ánh sáng với đêm nhạc EDM kết hợp công nghệ 3D mapping hiện đại tại Quảng trường 30/10 vào ngày 2.5; chương trình nghệ thuật bán sử thi "Linh thiêng Yên Tử" tái hiện hành trình tu hành của Phật Hoàng Trần Nhân Tông giữa không gian núi rừng hùng vĩ...

Để đảm bảo trải nghiệm tốt nhất cho du khách, tỉnh đã thành lập các tiểu ban chuyên trách về hậu cần, an ninh và y tế. Các hoạt động phụ trợ như: Phố ẩm thực quốc tế, hội chợ OCOP, biểu diễn khinh khí cầu "Bay lên cùng kỳ quan" và các giải võ thuật cổ truyền cũng được tổ chức đồng bộ, tạo nên không gian lễ hội đa sắc màu.

THU MINH

KHÔNG GIAN MẠNG VÀ VĂN HÓA ỨNG XỬ: TỪ TỰ DO ĐẾN VÔ CHUẨN?

Kỳ 4: Người trẻ trong "ma trận giá trị": Khi mạng xã hội định nghĩa lại thành công

● DUY PHONG

Lớn lên trong môi trường số, người trẻ không chỉ tiếp nhận thông tin, mà còn chịu tác động mạnh mẽ từ những chuẩn mực được hình thành trên mạng xã hội. Khi giá trị cá nhân dễ bị đo bằng sự chú ý, nguy cơ lệch chuẩn trở thành một vấn đề đáng suy ngẫm.

Ngày càng nhiều trường tổ chức sinh hoạt chuyên đề ứng xử văn minh trên không gian mạng cho học sinh. Trong ảnh: Học sinh lớp 12 trường THPT tư thục Ấp Bắc (Đồng Tháp) sinh hoạt chuyên đề "Học sinh và ứng xử văn minh trên không gian mạng" **Ảnh: X.AN**

Sống trong hai thế giới

Nếu như các thế hệ trước trưởng thành trong một không gian văn hóa tương đối ổn định, nơi gia đình, nhà trường và cộng đồng trực tiếp giữ vai trò trung tâm trong việc hình thành nhân cách, thì thế hệ trẻ hôm nay lại lớn lên trong một bối cảnh hoàn toàn khác. Bên cạnh đời sống thực, họ đồng thời tồn tại trong một "không gian thứ hai", không gian số, nơi diễn ra phần lớn các tương tác xã hội, hoạt động giải trí, học hỏi và thể hiện bản thân.

Điểm đặc biệt của không gian này là tính mở và tính không kiểm soát theo nghĩa truyền thống. Nếu trong gia đình có sự định hướng của cha mẹ, trong nhà trường có hệ thống chuẩn mực giáo dục, thì trên mạng xã hội, nội dung mà người trẻ tiếp cận lại được lựa chọn bởi thuật toán, một cơ chế ưu tiên mức độ tương tác, chứ không phải giá trị văn hóa hay giáo dục. Điều này khiến cho môi trường tiếp xúc của người trẻ trở nên đa dạng nhưng cũng rất "nhiễu". Trong một ngày, một người trẻ có thể tiếp nhận hàng trăm, thậm chí hàng nghìn thông tin khác nhau: Từ tri thức hữu ích, nội dung truyền cảm hứng cho đến những video gây sốc, phát ngôn lệch chuẩn, tranh cãi, công kích cá nhân. Tất cả cùng tồn tại trong một dòng chảy liên tục, không có ranh giới rõ ràng giữa cái nên tiếp nhận và cái cần tránh. Khi sự tiếp xúc diễn ra với tần suất cao như vậy, việc hình thành hệ giá trị cá nhân không còn đơn thuần là kết quả của giáo dục truyền thống, mà bị chi phối mạnh bởi môi trường số.

Chính điều này tạo ra một thách thức lớn: Người trẻ không thiếu thông tin, nhưng thiếu bộ lọc giá trị. Họ có thể biết rất nhiều điều, nhưng không phải lúc nào cũng phân biệt được điều gì là đáng tin, điều gì là đáng học hỏi, điều gì chỉ là sản phẩm của sự phóng đại hoặc dàn dựng. Khi không có một hệ quy chiếu rõ ràng, chuẩn mực dễ bị "nhiễu loạn".

Bên cạnh những thông tin tích cực, mạng xã hội cũng tràn lan nội dung vô bổ, lệch lạc. Vì thế người dùng phải có "đề kháng" để kiểm soát (ảnh minh họa)

Áp lực so sánh

Một trong những tác động rõ nét nhất của không gian mạng đối với người trẻ là sự hình thành cơ chế so sánh xã hội liên tục. Trên mạng xã hội, mỗi cá nhân thường chỉ chia sẻ những khía cạnh tích cực, thành công, đẹp đẽ nhất của cuộc sống. Những khó khăn, thất bại, những khoảng lặng ít khi được thể hiện. Điều này tạo ra một "bức tranh đã qua chỉnh sửa" về thực tại. Khi tiếp xúc thường xuyên với những hình ảnh như vậy, người trẻ dễ rơi vào trạng thái so sánh bản thân với người khác. Họ nhìn thấy người khác thành công hơn, hạnh phúc hơn, nổi bật hơn, và từ đó cảm thấy mình chưa đủ tốt. Sự so sánh này không diễn ra một lần, mà lặp đi lặp lại mỗi ngày, tạo thành một áp lực vô hình nhưng bền bỉ.

Hệ quả của quá trình này là sự biến dạng trong cách hiểu về giá trị bản thân. Nếu trong đời sống truyền thống, giá trị cá nhân được đánh giá dựa trên năng lực, phẩm chất, sự nỗ lực và đóng góp, thì trong môi trường số, giá trị lại dễ bị quy đổi thành các chỉ số như lượt thích, lượt theo dõi, mức độ lan tỏa. Khi đó, thành công không còn được hiểu là quá trình tích lũy, mà trở thành trạng thái "được chú ý". Không ít người trẻ, đặc biệt là những người tham gia sản xuất nội dung, bắt đầu điều chỉnh hành vi theo hướng tối ưu hóa sự chú ý. Họ quan tâm nhiều hơn đến việc nội dung có "viral" hay không, hơn là nội dung đó có giá trị gì. Họ cân nhắc cách nói, cách thể hiện không phải dựa trên chuẩn mực, mà dựa trên khả năng thu hút người xem. Trong một số trường hợp, điều này dẫn đến việc chấp nhận những hành vi gây tranh cãi, thậm chí phản cảm.

> *"Một thế hệ lớn lên trong mạng xã hội không thiếu thông tin, mà thiếu bộ lọc giá trị. Khi thành công được đo bằng sự chú ý, giá trị cá nhân dễ bị thay thế bởi hình ảnh cá nhân."*

Đây không chỉ là vấn đề cá nhân, mà là biểu hiện của một sự dịch chuyển hệ giá trị. Khi một thế hệ quen với việc đo lường bản thân bằng sự chú ý, thì động lực phát triển bền vững, dựa trên tri thức, kỹ năng, đạo đức, rất dễ bị suy giảm.

Thiếu "miễn dịch giá trị"

Trong bối cảnh đó, vai trò của các thiết chế truyền thống như gia đình, nhà trường, xã hội trở nên đặc biệt quan trọng. Tuy nhiên, thực tế cho thấy, các thiết chế này đang gặp không ít

khó khăn trong việc thích ứng với môi trường số.

Gia đình, trong nhiều trường hợp, chưa theo kịp sự phát triển của công nghệ, dẫn đến khoảng cách trong cách nhìn nhận và quản lý việc sử dụng mạng xã hội của con cái. Nhà trường, dù đã có những nỗ lực đổi mới, nhưng việc tích hợp giáo dục kỹ năng số và văn hóa ứng xử trên mạng vào chương trình học vẫn chưa đồng đều và chưa thực sự sâu. Chính trong khoảng trống đó, mạng xã hội dễ dàng trở thành nguồn định hướng thay thế. Nhưng đây là một nguồn định hướng không ổn định, thiếu chuẩn mực và chịu ảnh hưởng mạnh từ cơ chế thị trường của sự chú ý.

Việc Bộ VHTTDL ban hành Bộ Quy tắc ứng xử văn hóa trên môi trường số vì thế có ý nghĩa như một nỗ lực thiết lập lại hệ quy chiếu. Bộ Quy tắc này không chỉ đưa ra những khuyến nghị chung, mà xác lập các nguyên tắc ứng xử cụ thể: Cá nhân phải thận trọng khi tiếp nhận thông tin chưa kiểm chứng; chia sẻ thông tin có nguồn gốc rõ ràng; ưu tiên nội dung tích cực, nhân văn; khi thảo luận phải giao tiếp văn minh, không xúc phạm, không kích động thù hận. Điều quan trọng là Bộ Quy tắc đặt văn hóa trở lại trung tâm của hành vi trên môi trường số. Nó khẳng định rằng tự do biểu đạt không đồng nghĩa với tùy tiện; sáng tạo không đồng nghĩa với phá vỡ chuẩn mực; và không gian mạng không phải là vùng "ngoài văn hóa".

Tuy nhiên, quy tắc chỉ có thể phát huy hiệu quả khi được chuyển hóa thành năng lực của người sử dụng, đặc biệt là người trẻ. Đây chính là khái niệm có thể gọi là "miễn dịch văn hóa số", khả năng tự nhận diện, tự điều chỉnh và tự bảo vệ trước những tác động tiêu cực của môi trường mạng. Miễn dịch này không phải tự nhiên có, mà cần được xây dựng thông qua giáo dục và trải nghiệm. Người trẻ cần được trang bị khả năng phân biệt thông tin đúng, sai, hiểu cách vận hành của thuật toán, nhận diện các chiêu thức thao túng cảm xúc, và quan trọng hơn, có một hệ giá trị đủ vững để không bị cuốn theo những chuẩn mực lệch lạc. Bên cạnh đó, xã hội cũng cần làm mạnh hơn việc tổ chức và lan tỏa các hình mẫu tích cực. Nếu người trẻ chỉ nhìn thấy những hiện tượng gây tranh cãi được chú ý, trong khi những giá trị tốt đẹp không được làm nổi bật đủ mức, thì rất khó để kỳ vọng họ lựa chọn con đường khác.

Nói cho cùng, khủng hoảng giá trị ở người trẻ không phải là hệ quả của riêng cá nhân họ, mà là kết quả của một môi trường đang thay đổi nhanh hơn khả năng thích ứng của các thiết chế xã hội. Muốn giải quyết vấn đề này, không thể chỉ yêu cầu người trẻ "tự điều chỉnh", mà cần một cách tiếp cận tổng thể: Từ chính sách, giáo dục, truyền thông cho đến văn hóa cộng đồng.■ *(Còn tiếp)*

CHUYỂN ĐỔI SỐ VĂN HÓA:

Từ "số hóa di sản" đến kiến tạo hệ sinh thái sáng tạo

● **TS PHAN THANH HẢI**

Ngày 4.4 vừa qua, Thủ tướng Chính phủ ra quyết định số 611/QĐ - TTg phê duyệt và ban hành Đề án "Chuyển đổi số trong lĩnh vực văn hóa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045". Đây không chỉ là một quyết định mang tính kỹ thuật, mà thực sự là một "tuyên ngôn" về sự phát triển trong lĩnh vực văn hóa.

Du khách quốc tế quét mã QR tại di sản Mỹ Sơn để nắm rõ quy mô và giá trị di tích Ảnh: B.LINH

Có thể thấy, văn hóa không còn đứng ở vị trí "bảo tồn" đơn thuần, mà được đặt vào trung tâm của một quá trình chuyển đổi sâu sắc, nơi công nghệ, sáng tạo và bản sắc gặp nhau để mở ra một không gian phát triển mới cho quốc gia.

Lần đầu tiên, lĩnh vực văn hóa được đặt trong một cấu trúc hệ sinh thái đầy đủ

Nhìn tổng thể, đây là một đề án có tầm nhìn dài hạn, tiếp cận toàn diện và đặc biệt phù hợp với bối cảnh hiện nay. Lần đầu tiên, chuyển đổi số trong lĩnh vực văn hóa được đặt trong một cấu trúc hệ sinh thái đầy đủ, từ hạ tầng dữ liệu, nền tảng công nghệ đến phát triển nguồn nhân lực và thị trường công nghiệp văn hóa số. Không chỉ dừng ở số hóa di sản hay xây dựng cơ sở dữ liệu, đề án đã mở rộng sang toàn bộ chuỗi giá trị văn hóa: Từ sáng tạo, sản xuất, phân phối đến tiêu dùng các sản phẩm văn hóa trên môi trường số. Chính cách tiếp cận này đã tạo nên một bước chuyển về tư duy, từ "bảo tồn để gìn giữ" sang "bảo tồn để phát triển".

Điểm đáng chú ý của đề án là tính bao trùm rất rõ nét. Văn hóa được nhìn nhận như một hệ sinh thái sống động, bao gồm di sản vật thể và phi vật thể, thư viện, bảo tàng, nghệ thuật biểu diễn, điện ảnh, mỹ thuật, báo chí, truyền thông và cả những lĩnh vực mới như công nghiệp văn hóa số. Đặc biệt, đề án không quên những nhóm yếu thế, những cộng đồng ở vùng sâu, vùng xa, những đối tượng vốn ít có cơ hội tiếp cận các dịch vụ văn hóa chất lượng cao. Việc đặt mục tiêu đưa văn hóa số đến với đông đảo người dân, kể cả ở những khu vực khó khăn, cho thấy một cách tiếp cận mang tính nhân văn sâu sắc và phù hợp với định hướng phát triển bao trùm của đất nước.

Ở góc độ xu thế, đề án hoàn toàn bắt nhịp với những chuyển động lớn của thế giới. Những khái niệm như trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, Internet vạn vật, thực tế ảo… không còn là những thuật ngữ xa lạ, mà đã trở thành những công cụ cụ thể để tái cấu trúc không gian văn hóa. Tuy nhiên, điều đáng nói là đề án không chạy theo công nghệ một cách giản đơn. Ngược lại, nó đặt ra yêu cầu rất rõ ràng về việc bảo vệ bản sắc, giữ gìn chủ quyền văn hóa và phát triển nội dung số mang dấu ấn Việt Nam. Đây chính là điểm cân bằng tinh tế giữa hội nhập và giữ gìn, giữa hiện đại và truyền thống.

Tính khả thi của đề án nhìn chung là tích cực, khi các mục tiêu và chỉ tiêu được lượng hóa tương đối rõ ràng. Những mục tiêu như 100% di sản văn hóa được số hóa, 100% cơ quan quản lý văn hóa kết nối và khai thác dữ liệu, hay phần lớn người dân có thể tiếp cận các dịch vụ văn hóa số… cho thấy quyết tâm rất lớn. Tuy nhiên, cũng cần thẳng thắn nhìn nhận rằng, khoảng cách từ mục tiêu đến thực tiễn là không nhỏ. Khối lượng công việc đồ sộ, năng lực triển khai không đồng đều giữa các địa phương, và đặc biệt là sự thiếu hụt về nguồn lực, cả tài chính lẫn con người, sẽ là những thách thức không thể xem nhẹ.

> *"Suy cho cùng, điều cốt lõi của chuyển đổi số văn hóa không nằm ở công nghệ. Công nghệ chỉ là phương tiện. Điều quyết định là cách chúng ta nhìn nhận văn hóa, như một nguồn lực sống, một động lực phát triển, hay chỉ là một di sản cần gìn giữ. Đề án "Chuyển đổi số trong lĩnh vực văn hóa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045" đã mở ra một hướng đi đúng. Vấn đề còn lại là chúng ta có đủ quyết tâm, đủ sáng tạo và đủ linh hoạt để biến những định hướng ấy thành hiện thực hay không."*

Trụ cột quyết định thành công: Thể chế, tài chính và nhân lực

Trong bức tranh đó, vấn đề tài chính nổi lên như một điểm nghẽn đáng lưu ý. Đề án đã xác định ngân sách nhà nước giữ vai trò "vốn mồi", đồng thời khuyến khích huy động nguồn lực xã hội và hợp tác quốc tế. Đây là một hướng đi đúng, nhưng vẫn còn mang tính định hướng nhiều hơn là cơ chế cụ thể. Vì vậy rất cần có những công cụ đủ mạnh để thu hút doanh nghiệp tham gia sâu vào lĩnh vực này, cùng những mô hình tài chính linh hoạt như quỹ phát triển văn hóa số, cơ chế chia sẻ lợi ích từ khai thác dữ liệu hay các hình thức đối tác công - tư trong bảo tồn và phát huy di sản số. Vấn đề này cần sớm được tháo gỡ, vì đây sẽ là "điểm nghẽn mềm" nhưng có thể làm chậm toàn bộ tiến trình.

Song song với tài chính, yếu tố con người có lẽ là thách thức lớn nhất. Chuyển đổi số trong văn hóa không chỉ cần kỹ sư công nghệ, mà cần một thế hệ nhân lực mới, những con người hiểu cả văn hóa và công nghệ, vừa có tư duy sáng tạo, vừa có năng lực vận hành hệ thống số. Đề án đã đặt ra yêu cầu đào tạo, phát triển nguồn nhân lực, nhưng vẫn rất cần có những mô hình cụ thể và cơ chế đủ hấp dẫn để thu hút nhân tài. Nếu không có một chiến lược bài bản về nhân lực, mọi nền tảng công nghệ dù hiện đại đến đâu cũng khó có thể phát huy hiệu quả.

Từ những phân tích trên, có thể thấy rõ ba trụ cột quyết định thành công của đề án: Thể chế, tài chính và nhân lực. Trong đó, thể chế cần đi trước một bước, mở đường cho những mô hình mới; tài chính cần đủ mạnh và linh hoạt để tạo động lực; và nhân lực phải được chuẩn bị bài bản, dài hạn. Đây không chỉ là những điều kiện kỹ thuật, mà là những lựa chọn mang tính chiến lược. Đặt trong bối cảnh cụ thể của các địa phương, đặc biệt là những đô thị giàu di sản như Hà Nội, Huế, Ninh Bình, Quảng Ninh, Hội An…, đề án mở ra những cơ hội rất lớn. Chuyển đổi số có thể giúp di sản "sống" trong một không gian mới, tiếp cận công chúng rộng hơn, đồng thời tạo ra những sản phẩm văn hóa có giá trị gia tăng cao. Nếu được triển khai đúng hướng, Huế hoàn toàn có thể trở thành một trung tâm dữ liệu di sản, một không gian trải nghiệm văn hóa số đặc sắc của Việt Nam và khu vực.

Nhưng suy cho cùng, điều cốt lõi của chuyển đổi số văn hóa không nằm ở công nghệ. Công nghệ chỉ là phương tiện. Điều quyết định là cách chúng ta nhìn nhận văn hóa, như một nguồn lực sống, một động lực phát triển, hay chỉ là một di sản cần gìn giữ. Đề án "Chuyển đổi số trong lĩnh vực văn hóa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045" đã mở ra một hướng đi đúng. Vấn đề còn lại là chúng ta có đủ quyết tâm, đủ sáng tạo và đủ linh hoạt để biến những định hướng ấy thành hiện thực hay không.

Nếu làm được, chuyển đổi số sẽ không chỉ giúp văn hóa "lên môi trường số", mà còn góp phần kiến tạo một hệ sinh thái sáng tạo mới, nơi văn hóa trở thành sức mạnh mềm thực sự, đồng hành cùng sự phát triển bền vững của đất nước trong kỷ nguyên số. ■

Nguyễn Đức Mậu - Mùi thơm của hương trầm

● ĐỖ ANH VŨ

Nhà thơ Nguyễn Đức Mậu, sinh năm 1948 tại Nam Trực, Nam Định (nay thuộc Ninh Bình), giải thưởng Nhà nước về Văn học Nghệ thuật, vừa đột ngột qua đời hồi 13h10' ngày 7 tháng 4 tại Hà Nội, để lại bao ngỡ ngàng tiếc nuối trong lòng bạn đọc yêu mến thơ ông.

(Nhà thơ Nguyễn Đức Mậu)

Có người lính
mùa thu ấy ra đi từ mái tranh nghèo
có người lính
mùa xuân ấy ra đi từ ấy không về

Nhà thơ cầm súng và những câu thơ từ chiến hào

Nguyễn Đức Mậu nhập ngũ từ năm 18 tuổi (1966), từng được giải thơ Báo *Văn Nghệ* năm 1972-1973 cùng các tên tuổi Nguyễn Duy, Lâm Thị Mỹ Dạ, Hoàng Nhuận Cầm. Thơ ông đi theo một lối riêng, kín đáo và bình dị, lặng lẽ mà bền bỉ, ngày càng dày thêm về nội lực, sâu sắc về cách nhìn đời sống. Trải qua hơn nửa thế kỷ lao động nghệ thuật, Nguyễn Đức Mậu vẫn không ngừng có thêm những tác phẩm mới, được bạn đọc chào đón.

Còn nhớ chùm thơ được giải Báo *Văn Nghệ* của ông năm đó gồm ba bài: *Ghi ở chiến trường, Đôi mắt* và *Đất*. Thế nhưng trong *Tuyển thơ Nguyễn Đức Mậu* (NXB Hội Nhà văn 2023) do đích thân ông tuyển chọn gần đây nhất, không hề có ba bài thơ trên. Điều này như bày tỏ một quan điểm riêng của tác giả khi nhìn lại hành trình thơ mình. Chùm thơ đầu tay tuy sớm được ghi nhận nhưng vẫn chưa phải quả chín của Nguyễn Đức Mậu. Dấu mốc quan trọng đầu tiên trong sự nghiệp thơ của ông phải kể đến là *Nấm mộ và cây trầm*, một bài thơ dài gồm 12 khổ, chia làm 3 khúc, mang dáng dấp của một trường ca. Hùng, nhân vật trữ tình trong bài thơ đã trở thành một trong những biểu tượng bi tráng, hào hùng, mãnh liệt của thơ chống Mỹ: *Cái chết bay ra từ nòng súng quân thù/ Nhận cái chết cho đồng đội sống/ Ngực chặn lỗ châu mai, Hùng đứng thẳng/ Lửa bén vào áo lính tuổi hai mươi/ Chết - Hy sinh cho Tổ quốc, Hùng ơi/ Máu thấm cỏ, lời ca bay vào đất/ Hy sinh lớn cũng là hạnh phúc/ Một cây xuân thành biển khắc tên Hùng...* Cây trầm là hình tượng độc đáo trong bài thơ, vừa mở đầu vừa kết thúc tác phẩm, như một sự tưởng nhớ đầy thiêng liêng về người chiến sĩ vừa ngã xuống. Cây trầm giống như cây hương của trời đất tiễn biệt một con người: *Cây trầm cháy dở thay nén nhang/...Cây trầm thơm từ gốc thơm ra/ Như nhắc nhở với người đang sống…*

Khác với nhiều nhà thơ khác thuộc lứa chống Mỹ, Nguyễn Đức Mậu cầm súng trực tiếp chiến đấu, là lính bộ binh của Sư đoàn 312, thơ ông vì thế là thơ của một người trong cuộc, chân thực và sống động, nhất là khi viết về những gian khổ hy sinh: *Người nằm nghiêng súng cũng nằm nghiêng/ Người ngủ ngồi súng ôm ghì trước ngực/ Từng tiểu đội trong khi nằm ngủ/ Đôi chân vạn dặm vẫn mang giày* (Ngủ theo đội hình đánh giặc). Nếu như trong *Nấm mộ và cây trầm*, Nguyễn Đức Mậu nhắc đến tên cụ thể của đồng đội mình thì phong cách này còn trở đi trở lại trong những bài thơ khác của ông. Những cái tên riêng cho chúng ta cảm giác trần trụi về hiện thực của một cuộc chiến đầy khốc liệt: *Đêm Thành cổ chiến hào ngập nước/ Hòm đạn kê cao ghép lại thành giường/ Thằng Bường bị thương, hai bàn chân bom tiện đứt/ Dòng máu hòa với nước mưa tuôn/ Bường kêu khát, mưa rơi đầy bát sắt/ (nước chiến hào xác chuột trộn phân người)/ Dưới ánh đèn dù khuôn mặt Bường nhợt nhạt/ Đôi mắt in chớp lửa rạch ngang trời/...Tôi gọi cả hai bàn chân đã mất/ Hai bàn chân lạc trong hố bom cày/ Đêm Thành cổ mưa rơi lấp mặt/ Tôi ôm Bường rụng buốt cả vòng tay…* (Đêm Thành cổ năm 1972).

Nếu không phải là người cầm súng trực tiếp chiến đấu, tôi cho rằng khó có thể viết ra được những câu thơ với độ chi tiết như vậy về cuộc chiến. Gọi tên đồng đội cũng là một cách để ghi khắc sâu hơn nữa những năm tháng đã đi qua trong cuộc đời mình. Nhà thơ Chính Hữu cũng từng có những câu thơ gọi tên đồng đội trong thời kỳ chống Pháp: *Bên trái Lò Văn Sự/ Bên phải Nguyễn Đình Ba/ Những đêm tiến công, những ngày phòng ngự/ Có phải các anh vẫn còn đủ cả/ Trong đội hình đại đội chúng ta?* (Giá từng thước đất). Sau này, Nguyễn Đức Mậu còn tiếp tục viết về sự hy sinh của đồng đội với những tứ thơ độc đáo. Chẳng hạn ông viết về sự hy sinh của những chiến sĩ phi công, những người xương thịt đã tan vào bầu trời: *Hà Nội một đêm B52 khốc liệt/ Những cánh bay mặt đất phóng lên trời/ Anh cháy sáng, anh nổ tung thiên thạch/ Anh hóa thành vệt chớp, ánh sao rơi/...Một nén hương trầm một nhành hoa trắng/ Ước chi tôi thả ngược lên trời* (Nhìn trời).

Người lính của thời hậu chiến còn đi vào thơ Nguyễn Đức Mậu với những xa xót khác. Thế nên mới có tình huống trớ trêu khi người cựu chiến binh một ngày trở về quê cũ và ngồi trước mộ mình, những người thân yêu đã mang theo nỗi đau mất ông vào lòng đất: *Bốn mươi năm/ Mẹ cha ông lúc xuôi tay nhắm mắt/ Mong nằm cạnh con mình/ Mộ ông: chiếc tiểu sành không hài cốt/...Bao người chết. Chỉ mình ông sống sót/ Hơn bốn mươi năm ốm đau lưu lạc/ Người phế binh ngồi trước mộ mình* (Người ngồi trước mộ mình).

Thơ trở về với đời thường và những ân tình sâu lắng

Bên cạnh những bài thơ về đề tài chiến trận, Nguyễn Đức Mậu còn có những bài thơ với cảm hứng đời thường. Ông viết về tình cảm gia đình, viết về người mẹ ở thôn quê với nhiều nỗi day dứt của một đứa con xa nhà: *Ta mặc áo phố phường, giọng nói dần đổi khác/ mỗi năm đôi lần về thăm quê/ mỗi năm đôi lần ta gặp mẹ/ tóc trắng ngút ngàn tay run gậy tre/...Mỗi năm đôi lần được hái trầu dâng mẹ/ cây cau đầu sân sai quả bao mùa/ cái cơi đựng trầu, cái bình vôi cũ/ như nhập vào dáng mẹ già nua/ Ta chẳng được làm ngọn đèn khuya an ủi mẹ/ mẹ vẫn suốt đời nhen lửa ấm cho ta* (Mẹ).

Ông viết về khung cảnh làng quê yên bình của thời đã không còn tiếng súng, chỉ có những đàn bò thong thả trên đồng cỏ hoàng hôn. Một bức tranh tuyệt đẹp nhưng nó cũng gợi nhắc cho ta một điều, để có được sự thanh bình ấy, cái giá mà chúng ta phải trả là không hề nhỏ: *Đàn bò vàng trên đồng cỏ xa xanh/ gặm cả hoàng hôn, gặm buổi chiều còn sót lại/...Có một kẻ đi sau người chăn bò mê mải/ túi áo gói đầy hương cỏ thơm/ trái tim đựng đầy tiếng sáo và tiếng mõ/ đôi mắt đong đầy giàn giụa suối trăng non*...(Đàn bò vàng trên đồng cỏ hoàng hôn). Cái tự sự im lặng cùng con bò, chúng ta còn có thể bắt gặp trong thơ Nguyễn Khoa Điềm như một đồng điệu: *Nhưng chiều nay, con bò gặm cỏ/ Bên dòng sông như chưa biết chiều tan/ Tôi với nó lặng im, bè bạn/ Mắt nó nhìn dìu dịu nước Hương giang* (Chiều Hương giang).

Chất lắng sâu đằm thắm mà khắc khoải ân tình trong thơ Nguyễn Đức Mậu còn in dấu trong những bài thơ ông viết về bạn văn, những người anh thân quý trong ngôi nhà số 4 Lý Nam Đế mà ông đã gắn bó cả cuộc đời công tác của mình: *Tôi còn nhớ những câu thơ anh viết/ Một nỗi niềm riêng chốn chợ chiều/...Cuộc đời anh bao nỗi ưu phiền/ Tôi chưa thấu. Thơ anh thì tôi nhớ/ Những câu thơ ngỡ lãng quên chợt xanh lên màu cỏ/ Cỏ ở non cao, dưới gót giày* (Nhớ anh Duy Khán)*; Một Thu Bồn cây lim săn chắc/ một Thu Bồn huyết áp tuổi già/ một Thu Bồn thơ, một Thu Bồn trường ca/ một Thu Bồn mong manh dễ vỡ/ Ôi buổi chiều mưa rơi thật buồn/ tôi nhìn vào mắt ông/ thấy mắt mình thấm ướt…* (Lần cuối với Thu Bồn).

Thời bình, bàn chân Nguyễn Đức Mậu đi nhiều hơn đến các vùng miền của Tổ quốc để ghi lại những cảm xúc, ấn tượng, suy nghĩ của mình về quê hương và con người ngày hôm nay: *Một tiếng chim vườn xanh lá ngâu/ Cũng rơi sợi nắng mịn trên đầu/ Ở đây nhiều nắng hơn nơi khác/ Quấn quít tơ trời vương lá dâu* (Đất Thuận Vi)*; Và Sa Pa mến yêu ơi/ Tôi cùng con suối nối lời ngày xuân/ Có hoa có lá gieo vần/ Trời cao trang giấy trắng ngần mây bay* (Trên đỉnh Sa Pa)*; Trong bát rượu ta cầm như thấp thoáng/ Mây trắng, sương mù và bóng áo chàm xanh/ Ngoài quán rượu đỉnh trời lóa nắng/ Con bò cày trên dốc đá chênh vênh* (Uống rượu ở Mèo Vạc).

Nguyễn Đức Mậu còn có một mảng thơ dành cho thiếu nhi. Bài thơ *Hành trình của bầy ong* nhiều năm qua vẫn nằm trong sách giáo khoa ngữ văn dành cho học sinh tiểu học và trung học cơ sở. Những câu thơ trong trẻo tươi tắn như lòng tin yêu với cuộc đời, là niềm lạc quan bất tận hướng về sự sống và tương lai: *Bầy ong giữ hộ cho người/ Những mùa hoa đã tàn phai tháng ngày/ Vầng trăng dâng đĩa mật đầy/ Trời sao hóa cánh ong bay lưng trời/ Đêm nay như thức cùng tôi/ Bầy ong - con chữ nói lời bài ca.*

Cháy mãi "màu hoa đỏ"

Bên cạnh thơ, Nguyễn Đức Mậu còn có những đóng góp quan trọng ở thể loại trường ca. Ông có ba trường ca tiêu biểu là *Trường ca Sư đoàn, Trường ca Côn Đảo* và *Mở bàn tay gặp núi*. Trong số đó, *Sư đoàn* là tác phẩm trường ca đầu tiên, có dung lượng dài nhất (2.500 câu thơ) và cũng nổi tiếng nhất của ông: *Tổ quốc là tấm áo lính sờn vai/ Mặc áo lính chúng tôi thành người lính/ Bạn tôi ngã trước tầm đạn bắn/ Màu áo xanh gói trọn hình hài/ Suối rừng Lào cây cháy, lá đen rơi/ Có điệp trùng màu xanh thân thuộc/ Nhìn màu áo tôi nhận ra Tổ quốc/ Tổ quốc chia thân chắn đạn ở phương này…*

Cho đến trọn cuộc đời của mình, Nguyễn Đức Mậu luôn là một nhà thơ mặc áo lính. Thơ ông càng đọc càng cảm nhận rõ sự bình dị mà lắng đọng sâu sắc, như hương trầm thoang thoảng nhẹ nhàng mà vấn vít quyến luyến tha thiết không rời. Xin được khép lại bài viết tưởng nhớ ông bằng những câu hát trong nhạc phẩm nổi tiếng của nhạc sĩ Thuận Yến mà Nguyễn Đức Mậu đã đóng góp trọn vẹn phần ca từ, được công chúng cả nước yêu mến suốt 35 năm qua: *Dòng tên anh khắc vào đá núi/ Mây ngàn hóa bóng cây che/ Chiều biên cương trắng trời sương núi/ Mẹ già mỏi mắt nhìn theo/ Việt Nam ơi Việt Nam/ Núi cao như tình mẹ bốn mùa tóc bạc nỗi thương con/ Việt Nam ơi Việt Nam/ Ngọn núi nơi anh ngã xuống/ Rực cháy lên màu hoa đỏ phía rừng xa/ Rực cháy lên màu hoa đỏ trước hoàng hôn…* (Màu hoa đỏ). ■

KHÔNG GIAN SỐ:

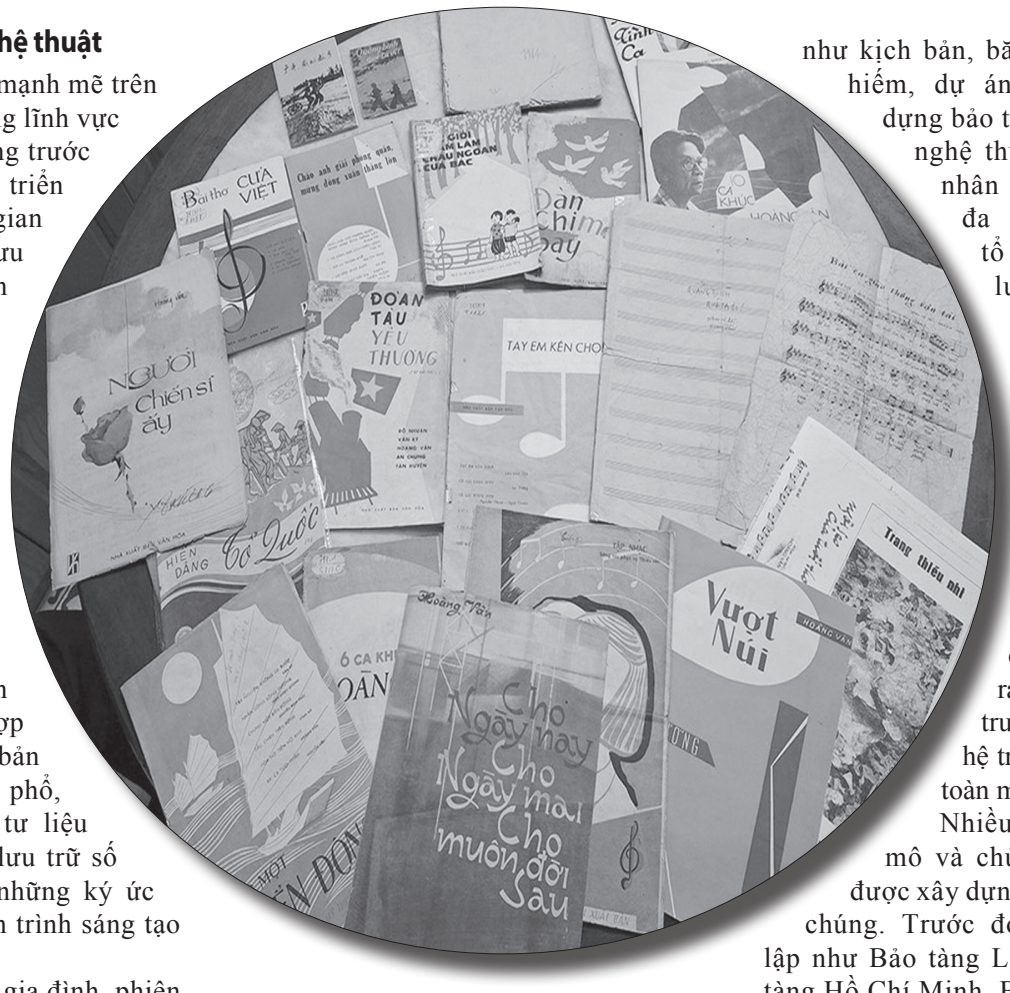
"Địa hạt mới" của di sản văn hóa Việt

● **TRUNG NGHĨA**

Trong kỷ nguyên số, di sản văn hóa Việt Nam đang bước vào một hành trình mới - nơi ký ức không còn nằm yên trong kho lưu trữ, mà trở thành những thực thể sống động, lan tỏa mạnh mẽ qua từng cú chạm công nghệ. Từ âm nhạc, mỹ thuật đến nghệ thuật truyền thống, quá trình số hóa đã mở rộng cánh cửa tiếp cận công chúng, đồng thời kiến tạo một hệ sinh thái văn hóa hiện đại, nơi quá khứ và tương lai cùng đối thoại, nuôi dưỡng bản sắc dân tộc trong dòng chảy toàn cầu hóa.

Lưu trữ và lan tỏa di sản nghệ thuật

Khi chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ trên toàn cầu, kho tàng ký ức trong lĩnh vực văn hóa nghệ thuật đang đứng trước những cơ hội "tái sinh" đầy triển vọng. Tại Việt Nam, thời gian gần đây, nhiều mô hình lưu trữ và giới thiệu di sản trên không gian số đã xuất hiện, vừa góp phần bảo tồn, vừa mở rộng khả năng tiếp cận, đưa các giá trị văn hóa đến gần hơn với công chúng trong và ngoài nước.

Di sản âm nhạc của nhạc sĩ Hoàng Vân được giới thiệu trên nền tảng số

Nổi bật trong số đó là dự án trang web di sản âm nhạc của nhạc sĩ Hoàng Vân - www.hoangvan.org. Được gia đình xây dựng từ năm 2018, sau 8 năm vận hành, trang web đã tập hợp hơn 700 tác phẩm, gần 200 bản thu âm cùng nhiều bản tổng phổ, bản viết tay, hình ảnh và tư liệu nghiên cứu có giá trị. Kho lưu trữ số này trở thành nơi gìn giữ những ký ức và thành tựu trong suốt hành trình sáng tạo nghệ thuật của nhạc sĩ.

Mới đây, theo thông tin từ gia đình, phiên bản V2 của website, được phát triển trong vòng 24 tháng, đã ra mắt ngày 10.4, tiếp tục nâng tầm trải nghiệm người dùng. Giao diện hiện đại, cấu trúc khoa học, cùng khả năng nghe nhạc linh hoạt trên nhiều nền tảng giúp việc tiếp cận âm nhạc trở nên tự nhiên và gần gũi hơn. Các tác phẩm cũng được phân loại lại theo chủ đề, thể loại và giai đoạn sáng tác, giúp người dùng hiểu rõ hơn phong cách đa dạng của nhạc sĩ, từ ca khúc, hợp xướng đến giao hưởng và nhạc phim.

Một điểm đáng chú ý khác là hệ thống đa ngôn ngữ gồm 5 thứ tiếng (Việt, Anh, Pháp, Tây Ban Nha, Nga), mở rộng khả năng tiếp cận tới công chúng quốc tế, đồng thời phục vụ hiệu quả cho nghiên cứu học thuật. Bên cạnh đó, các chuyên mục thư viện, video và tư liệu hình ảnh cũng được tổ chức lại theo hướng trực quan, kết nối trực tiếp với kênh YouTube chính thức, tạo nên trải nghiệm đa phương tiện liền mạch.

TS Lê Y Linh - con gái nhạc sĩ Hoàng Vân cho biết, phiên bản mới không chỉ đơn thuần là nâng cấp kỹ thuật mà còn là quá trình "tái cấu trúc toàn bộ kho tư liệu một cách khoa học". Con trai của cố nhạc sĩ - nhạc trưởng Lê Phi Phi cũng nhấn mạnh, trải nghiệm mới cho phép người dùng "vừa đọc, vừa xem, vừa nghe nhạc", tiệm cận hơn với cách âm nhạc tồn tại trong đời sống thực.

Theo đánh giá của giới chuyên môn, việc kết hợp giữa lưu trữ vật lý và số hóa như mô hình trang web "www.hoangvan.org" đã mở ra một hướng đi mới trong việc lưu giữ di sản của các văn nghệ sĩ gạo cội tại Việt Nam. Qua đó, nhiều ý kiến kỳ vọng mô hình này sẽ tạo hiệu ứng lan tỏa, khuyến khích gia đình nghệ sĩ và các tổ chức văn hóa mạnh dạn đầu tư vào công nghệ, xây dựng hệ sinh thái văn hóa số đa dạng, nơi tinh hoa nghệ thuật dân tộc không chỉ được gìn giữ trước sự bào mòn của thời gian mà còn có cơ hội vươn tầm quốc tế.

Từ số hóa đến kiến tạo hệ sinh thái văn hóa số

Song song với lĩnh vực âm nhạc, mỹ thuật cũng đang chứng kiến những bước chuyển mình mạnh mẽ trong không gian số. Chẳng hạn, hàng nghìn tư liệu, hình ảnh và hiện vật về danh họa Tô Ngọc Vân đã được số hóa và đưa lên các nền tảng trực tuyến. Với sự kết hợp của công nghệ 3D và trí tuệ nhân tạo, người xem không chỉ "nhìn" mà còn có thể "trải nghiệm" di sản.

Thông qua các hướng dẫn viên ảo AI và nền tảng tương tác, công chúng có thể khám phá một cách toàn diện cuộc đời, sự nghiệp cũng như những đóng góp của danh họa đối với nền mỹ thuật cách mạng Việt Nam. Đây là bước tiến quan trọng, khi việc thưởng thức nghệ thuật không còn bị giới hạn trong không gian vật lý mà được mở rộng trong môi trường số sinh động.

Ở lĩnh vực nghệ thuật truyền thống, dự án đưa cải lương Nam Bộ lên không gian số đang được triển khai cũng cho thấy một tầm nhìn mới trong bảo tồn di sản. Không dừng lại ở việc số hóa toàn bộ kho tư liệu như kịch bản, băng ghi âm, video quý hiếm, dự án còn hướng tới xây dựng bảo tàng ảo, ứng dụng công nghệ thực tế ảo (VR), trí tuệ nhân tạo (AI), thuyết minh đa ngôn ngữ, thậm chí tổ chức các lớp học cải lương trực tuyến…

Điểm đặc biệt của mô hình này là vượt ra khỏi phạm vi bảo tồn, hướng tới kiến tạo một hệ sinh thái sáng tạo mới. Từ các sân chơi trực tuyến, không gian giao lưu, đến việc ứng dụng AI và Metaverse trong sáng tạo nội dung cải lương, dự án mở ra cơ hội để nghệ thuật truyền thống tiếp cận thế hệ trẻ theo những cách hoàn toàn mới.

Nhiều bộ sưu tập số với quy mô và chủ đề đa dạng cũng đã được xây dựng và giới thiệu tới công chúng. Trước đó, các bảo tàng công lập như Bảo tàng Lịch sử Việt Nam, Bảo tàng Hồ Chí Minh, Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam… đã tiên phong triển khai các trưng bày, triển lãm ảo, bảo tàng 3D…, quảng bá di sản trên nền tảng trực tuyến, giúp các hiện vật vượt qua rào cản không gian và thời gian để tiếp cận đông đảo công chúng. Qua đó cho thấy một xu hướng tất yếu: Số hóa di sản không còn là lựa chọn, mà đã trở thành hướng đi bắt buộc. Trong bối cảnh đó, Nghị quyết số 80-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa Việt Nam đã đưa ra những định hướng quan trọng, đặc biệt nhấn mạnh nhiệm vụ "xây dựng và vận hành nền tảng văn hóa số toàn dân".

Theo tinh thần của Nghị quyết, việc phát triển các dịch vụ thư viện số, bảo tàng số, nghệ thuật biểu diễn trực tuyến và các lớp học nghệ thuật trực tuyến không chỉ nhằm mục tiêu bảo tồn, mà còn hướng tới thu hẹp khoảng cách thụ hưởng văn hóa giữa các vùng miền và các tầng lớp trong xã hội.

Trong kỷ nguyên số, di sản không còn nằm yên trong tủ kính hay những kho lưu trữ ít người biết đến. Các hiện vật, tư liệu đang "sống" trong từng cú nhấp chuột, từng trải nghiệm tương tác của công chúng. Việc hiện thực hóa tinh thần của Nghị quyết 80 thông qua các giải pháp cụ thể như chủ động thích ứng với sự phát triển của khoa học - công nghệ, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, đẩy mạnh chuyển đổi số trong phát triển văn hóa; xây dựng các thiết chế "văn hóa số", đào tạo nguồn nhân lực cho chuyển đổi số… góp phần bảo tồn ký ức dân tộc, đồng thời mở ra những chân trời mới cho việc lưu giữ, sáng tạo, quảng bá và phát triển văn hóa Việt Nam trong thời đại toàn cầu hóa. ■

"Nhấn kết nối - Bật thay đổi" lan tỏa thông điệp hành động vì khí hậu

Với thông điệp *Hành động vì khí hậu, Kiến tạo tăng trưởng xanh,* chiến dịch "Nhấn kết nối - Bật thay đổi" nhấn mạnh vai trò của thế hệ trẻ Việt Nam trong hành trình hướng tới tương lai bền vững, với sự đồng hành của EU. Lấy cảm hứng từ ba nguyên tố gió - nước - mặt trời, chiến dịch truyền tải các vấn đề khí hậu qua âm nhạc, vũ đạo và nghệ thuật thị giác, tạo cách tiếp cận sáng tạo, gần gũi với công chúng. Nếu "Gió" thể hiện tinh thần đổi mới, thì "Nước" khắc họa sự thích ứng linh hoạt và nội lực bền bỉ qua ngôn ngữ hình thể tập thể. Các chuyển động gợi mở thông điệp: Thay đổi lớn bắt đầu từ nỗ lực chung của cộng đồng. Chiến dịch cũng phản ánh sự hợp tác giữa EU và Việt Nam trong ứng phó biến đổi khí hậu. Dự án nghệ thuật về "Mặt trời" dự kiến ra mắt vào tháng 5.2026.

NHẬT HUY

Gần 100 nghệ sĩ Belarus mang tinh hoa opera và ballet đến Hà Nội

Lần đầu tiên, Nhà hát Opera và Ballet Quốc gia Belarus sẽ biểu diễn tại Việt Nam trong hai đêm 7-8.5 tại Nhà hát Hồ Gươm, với chương trình *Bella Belarus: Những kiệt tác Opera và Ballet.* Gần 100 nghệ sĩ sẽ tái hiện bức tranh âm nhạc cổ điển châu Âu đa sắc, kết hợp các aria nổi tiếng như *Nessun dorma, La donna è mobile, Habanera* cùng trích đoạn ballet kinh điển *Swan Lake, Don Quixote...*

Bên cạnh đó là các tác phẩm mang màu sắc Đông Âu, góp phần tạo chiều sâu nghệ thuật. Thành lập năm 1933, Nhà hát là biểu tượng văn hóa Belarus. Sự hòa quyện giữa giọng hát, vũ đạo và dàn nhạc hứa hẹn mang đến trải nghiệm sống động, giúp khán giả Việt Nam tiếp cận gần hơn với tinh hoa opera và ballet thế giới.

HOÀNG MY

Sắc màu 54 dân tộc hội tụ tại Festival Dân tộc - Tôn giáo Thủ đô

Festival Dân tộc - Tôn giáo Thủ đô lần thứ nhất dự kiến diễn ra vào cuối tháng 4.2026 với nhiều hoạt động tiêu biểu như đồng diễn, diễu hành với sự tham gia của đại diện các dân tộc và tổ chức tôn giáo; trình diễn sắc phục, nhạc cụ, biểu trưng văn hóa đặc trưng và hợp diễn đại đoàn kết, lan tỏa thông điệp "Hà Nội - hội tụ niềm tin, kết nối bản sắc, vươn mình cùng đất nước". Điểm nhấn của Festival là Lễ khai mạc và chương trình nghệ thuật Hội tụ niềm tin - Sáng ngời bản sắc - Khát vọng Thủ đô, kỷ niệm 80 năm Ngày truyền thống cơ quan công tác dân tộc…

Bên cạnh đó, Festival còn có nhiều hoạt động như không gian trưng bày, mô phỏng kiến trúc vùng miền; triển lãm trang phục, nhạc cụ, công cụ sản xuất tiêu biểu và ảnh nghệ thuật; tọa đàm "Dân tộc - Tôn giáo đồng hành cùng Thủ đô trong kỷ nguyên mới"; tọa đàm về bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa gắn với quảng bá, tiêu thụ sản phẩm đặc trưng vùng đồng bào dân tộc thiểu số, góp phần phát triển du lịch Hà Nội…

HẢI NINH

Lai Châu đẩy mạnh truyền thông bình đẳng giới giai đoạn 2026-2030

UBND tỉnh Lai Châu đã ban hành Kế hoạch thực hiện Chương trình truyền thông về bình đẳng giới giai đoạn 2026-2030 trên địa bàn tỉnh. Kế hoạch nhằm triển khai hiệu quả chương trình, nâng cao nhận thức của cán bộ, công chức, viên chức, người lao động và nhân dân về bình đẳng giới, thu hẹp khoảng cách giới, tạo điều kiện để phụ nữ và nam giới tham gia, thụ hưởng bình đẳng trong các lĩnh vực của đời sống xã hội.

Giai đoạn 2026-2030, tỉnh đặt mục tiêu hằng năm các Sở, Ban, ngành, địa phương, tổ chức, doanh nghiệp tổ chức ít nhất 2 hoạt động truyền thông phổ biến pháp luật, chính sách về bình đẳng giới; 100% cơ quan, đơn vị xây dựng kế hoạch triển khai Tháng hành động vì bình đẳng giới và phòng ngừa, ứng phó với bạo lực trên cơ sở giới. Phấn đấu đến năm 2030, nhận thức về bình đẳng giới của cộng đồng tăng từ 10-15% so với năm 2025; 90% cơ quan truyền thông áp dụng Bộ chỉ số về giới; 100% hương ước, quy ước cộng đồng không có nội dung phân biệt đối xử về giới.

NGỌC ĐỨC

KỲ THI TỐT NGHIỆP THPT 2026:

Không để bất kỳ thí sinh nào bỏ thi

HOÀNG HƯƠNG

Với quy mô gần 1 triệu thí sinh trên cả nước, kỳ thi tốt nghiệp THPT 2026 là cột mốc quan trọng trong hành trình học tập của mỗi học sinh, đồng thời đặt ra phép thử lớn đối với công tác tổ chức, quản lý giáo dục trong bối cảnh chuyển đổi số. Từ việc siết chặt kỷ cương, ứng phó với gian lận công nghệ cao đến nỗ lực bảo đảm "không để bất kỳ thí sinh nào bỏ thi", kỳ thi năm nay được kỳ vọng sẽ diễn ra an toàn, công bằng và nhân văn, tạo nền tảng vững chắc cho thế hệ trẻ bước vào tương lai.

Ngăn chặn các hành vi gian lận từ sớm

Theo Cục trưởng Cục Quản lý chất lượng Huỳnh Văn Chương (Bộ GD&ĐT), kỳ thi tốt nghiệp THPT năm 2026 tiếp tục duy trì quy mô ổn định với hơn 1 triệu thí sinh, đồng thời hướng tới bước đột phá trong phân cấp quản lý và chuyển đổi số, nhằm tạo thuận lợi tối đa cho người dự thi.

Điểm đáng chú ý là các mốc thời gian được điều chỉnh theo hướng rút ngắn. Kỳ thi dự kiến diễn ra vào ngày 11-12.6; kết quả được công bố vào ngày 1.7, sớm hơn khoảng 12 ngày so với năm 2025. Việc công bố điểm sớm được kỳ vọng giúp thí sinh và các cơ sở đào tạo chủ động hơn trong xét tuyển cũng như định hướng nghề nghiệp.

Một thay đổi quan trọng của kỳ thi năm nay là tăng cường phân cấp, trao quyền chủ động nhiều hơn cho cơ sở. Theo đó, thẩm quyền ký và cấp bằng tốt nghiệp THPT sẽ được chuyển từ Sở GD&ĐT về cho hiệu trưởng các trường THPT. Cùng với đó, ngành giáo dục đẩy mạnh số hóa văn bằng; triển khai ký bằng số song song với bằng giấy, bảo đảm giá trị pháp lý tương đương, đồng thời tinh gọn thủ tục khi giảm từ 4 loại biểu mẫu xuống còn 2 loại.

Về công tác kiểm tra, Bộ GD&ĐT nhấn mạnh nguyên tắc "phòng ngừa là chính", tăng cường kiểm tra toàn diện ở tất cả các khâu từ chuẩn bị, coi thi, chấm thi đến phúc khảo, với sự phối hợp chặt chẽ giữa Bộ, địa phương và các cơ sở giáo dục đại học.

Trước những thách thức mới từ các hình thức gian lận sử dụng thiết bị công nghệ cao và trí tuệ nhân tạo, Bộ GD&ĐT cho biết sẽ phối hợp với lực lượng công an triển khai các giải pháp kỹ thuật nhằm chủ động phòng ngừa.

Đại tá Nguyễn Anh Tuấn, Phó Cục trưởng Cục An ninh chính trị nội bộ A03 (Bộ Công an) nhận định, tình trạng gian lận với sự hỗ trợ của công nghệ và AI đang có xu hướng gia tăng, với nhiều thiết bị ngụy trang tinh vi, khó phát hiện, gây không ít khó khăn cho công tác quản lý. Dẫn chứng từ kỳ thi năm 2025, ông Nguyễn Anh Tuấn cho biết, dù công tác tuyên truyền, cảnh báo đã được triển khai dưới nhiều hình thức, vẫn ghi nhận 39 trường hợp thí sinh sử dụng điện thoại di động và bị đình chỉ thi. Đáng chú ý, có 2 trường hợp chụp ảnh đề thi gửi ra ngoài, chỉ bị phát hiện khi hình ảnh đã lan truyền trên mạng Internet.

"Các thiết bị gian lận ngày càng tinh vi, khó nhận diện như tai nghe siêu nhỏ chỉ bằng hạt đậu có thể đặt sâu trong màng nhĩ; thiết bị ghi hình được ngụy trang dưới dạng cúc áo, gọng kính, nhẫn, mặt đồng hồ, thậm chí cả vỏ hộp sữa hay máy tính bỏ túi. Đáng chú ý, nhiều thiết bị có khả năng tự động kết nối, không cần thao tác trực tiếp, có thể truyền hình ảnh đề thi và nhận đáp án bằng giọng nói chỉ trong vài giây qua hạ tầng mạng di động", Đại tá Nguyễn Anh Tuấn cho biết.

Thí sinh tham dự kỳ thi tốt nghiệp THPT năm 2025

Đối với Kỳ thi năm 2026, lực lượng công an đề xuất tăng cường phối hợp liên ngành, ứng dụng các giải pháp kỹ thuật, thí điểm thiết bị nhận diện và máy quét an ninh tại các điểm thi; đồng thời chủ động rà soát không gian mạng nhằm phát hiện và ngăn chặn các hành vi gian lận từ sớm.

Không để bất kỳ thí sinh nào bỏ thi

Thứ trưởng Thường trực Bộ GD&ĐT Phạm Ngọc Thưởng nhấn mạnh yêu cầu xuyên suốt trong tổ chức kỳ thi tốt nghiệp THPT là bảo đảm tuyệt đối an toàn, nghiêm túc, khách quan, công bằng, đúng quy chế, đồng thời tạo điều kiện thuận lợi nhất cho thí sinh. Đặc biệt, không để bất kỳ học sinh nào vì điều kiện khó khăn về đi lại, ăn ở mà không thể dự thi. Đây là yêu cầu mang tính nguyên tắc, đòi hỏi các địa phương phải chủ động phương án hỗ trợ từ sớm, nhất là với vùng sâu, vùng xa.

Chia sẻ về việc bảo đảm thí sinh tham dự đầy đủ kỳ thi, ông Đỗ Minh Tâm, Phó Giám đốc Sở GD&ĐT Lào Cai cho biết, với đặc thù là tỉnh miền núi có nhiều xã vùng sâu, vùng xa, Lào Cai luôn chủ động chuẩn bị từ sớm mọi phương án. Trong kỳ thi năm 2025, địa phương đã bố trí chỗ ăn, chỗ ở và đón thí sinh đến điểm thi trước ngày thi đầu tiên, nhằm hạn chế những rủi ro do quãng đường xa, đi lại khó khăn. Năm nay, sau sáp nhập Lào Cai và Yên Bái, toàn tỉnh dự kiến có khoảng 20.000 thí sinh tại 58 điểm thi. Với điều kiện địa bàn miền núi, tỉnh tiếp tục tổ chức tập kết thí sinh ở xa về điểm thi từ sớm, đồng thời hỗ trợ 500.000 đồng/em cho học sinh có hoàn cảnh khó khăn, bảo đảm không em nào phải bỏ thi vì trở ngại đi lại hay thời tiết.

Thí sinh là chủ thể của kỳ thi; sau 12 năm học phổ thông hoặc giáo dục thường xuyên, việc bảo đảm các em được dự thi đầy đủ là yêu cầu bắt buộc đối với các ngành và địa phương liên quan.

Kỳ thi năm nay được tổ chức trên phạm vi toàn quốc với gần 2.500 điểm thi. Lực lượng công an sẽ phối hợp khảo sát, xây dựng kế hoạch bảo đảm an ninh trật tự và an toàn giao thông tại các địa điểm tổ chức thi, tạo điều kiện thuận lợi nhất cho thí sinh.

Để bảo đảm thí sinh đến điểm thi đúng giờ và tham dự đầy đủ, các cơ sở giáo dục cần tăng cường tập huấn, không chỉ về quy chế mà còn về kỹ năng xử lý các tình huống phát sinh. Thực tế tại kỳ thi năm 2025 cho thấy, có thí sinh gặp sự cố xe máy trên đường đã chủ động rẽ vào điểm thi gần nhất để xin dự thi. Các thầy, cô tại điểm thi này đã linh hoạt xử lý, tạo điều kiện cho thí sinh hoàn thành bài thi. Từ thực tế đó cho thấy, việc nâng cao tính chủ động, linh hoạt của cán bộ coi thi trong xử lý tình huống bất thường, cùng với sự chuẩn bị đầy đủ các phương án dự phòng, là yếu tố quan trọng bảo đảm quyền lợi tối đa cho thí sinh và góp phần làm nên thành công của kỳ thi. ■

Người trẻ với áp lực "phải rực rỡ"

THANH MAI - MỸ TRANG

Từ một câu hỏi tưởng chừng đơn giản trên mạng xã hội: "Lỡ không rực rỡ thì sao?" - một làn sóng chia sẻ đã bùng lên, phản ánh nỗi mệt mỏi âm thầm của nhiều người trẻ. Khi "tỏa sáng" dần trở thành chuẩn mực ngầm của xã hội, không ít người rơi vào trạng thái kiệt sức, hoài nghi chính mình trong hành trình chạy theo những kỳ vọng không thuộc về họ.

Nhiều bạn trẻ đang "vật lộn" với áp lực phải nổi bật và hoàn hảo Ảnh minh họa

Câu hỏi nhỏ, "bỏ ngỏ" suy tư

"Lỡ cả đời không rực rỡ thì sao…" - một câu hỏi ngắn, bỏ lửng, nhưng đủ sức khuấy động cộng đồng mạng suốt tháng 3.2026 và đến nay vẫn chưa hạ nhiệt. Theo dữ liệu từ Google Trends, cụm từ này ghi nhận lượng tìm kiếm tăng đột biến, đặc biệt trong hai ngày 18-19.3, ngay trước thềm Ngày Quốc tế hạnh phúc 20.3. Sự trùng hợp ấy khiến câu hỏi vốn mang tính cá nhân trở thành một nỗi băn khoăn mang tính thế hệ.

Câu chuyện bắt đầu từ một bài đăng trên nền tảng mạng xã hội Threads. Một đoạn clip ghi lại khoảnh khắc người giao hàng ngồi lặng, tay cầm chai nước, gương mặt lộ rõ sự mệt mỏi, kèm theo dòng trạng thái: "Lỡ cả đời không rực rỡ thì sao…". Chính sự dang dở ấy lại mở ra không gian để người xem tự lấp đầy bằng trải nghiệm của mình. Tính đến ngày 11.4, bài viết đã thu hút hơn 440.000 lượt thích và hơn 8.600 bình luận. Theo dữ liệu từ nền tảng SocialTrend của YouNet Media, từ khóa này đã thu về hơn 54.000 lượt thảo luận cùng 1.260.000 lượt tương tác, tạo nên khoảng cách áp đảo so với các social slang (tiếng lóng mạng xã hội) còn lại.

Sức lan tỏa không dừng lại ở người dùng trẻ. Nhiều người nổi tiếng cũng vào để lại bình luận. YouTuber Khoai Lang Thang gửi gắm: *Nếu em đang mệt, đang rối, đang chưa biết mình muốn gì, không sao cả. Cuộc đời này, không phải mình muốn có là sẽ có. Hãy cứ đi chậm thôi! Miễn là em còn cố gắng, em sẽ tốt hơn em ngày hôm qua, một ngày nào đó đủ trải nghiệm cuộc đời này, em sẽ tự hiểu mình có cần rực rỡ như hoa kia không, hay mình sẽ cần mạnh mẽ lặng lẽ như "bách" như "tùng"*. Còn ca sĩ Hà An Huy bình luận: *Chào bạn, mình chỉ muốn chia sẻ chính việc bạn đã âm thầm mạnh mẽ đi qua nhiều giông bão mà không gục ngã, và chỉ riêng điều đó thôi cũng đã là một sự rực rỡ rồi*. Nhà sáng tạo nội dung Hồ Khắc Vĩnh viết: *Em biết không? Cố gắng cũng là một dạng "rực rỡ". Bông hoa trước khi đạt đến độ nở đẹp nhất nó cũng từng là búp. Chúng ta nhất định sẽ ổn… cố gắng nhé em ơi!*

Từ một lời an ủi cá nhân, thông điệp nhanh chóng vượt khỏi phạm vi một bài đăng, lan rộng trên TikTok và Facebook, kéo theo làn sóng chia sẻ nối tiếp. Không phải ngẫu nhiên mà hàng nghìn người trẻ cùng lên tiếng. Họ kể về chênh vênh, thất bại, những lựa chọn chưa trọn vẹn. Điểm chung dễ thấy là phần lớn câu trả lời đều xoay quanh một ý: Không rực rỡ không có nghĩa là thất bại… Thay vì chạy theo những chuẩn mực nổi bật do người khác "định nghĩa", nhiều người chọn cách nhìn đơn giản hơn: Rực rỡ đôi khi chỉ cần tốt hơn hôm qua, sống đúng với khả năng và mong muốn của mình là đủ…

Áp lực phải "rực rỡ" đè nặng lên giới trẻ

Đằng sau một trào lưu tưởng như vô thưởng vô phạt là trạng thái tâm lý đáng ngại: Người trẻ đang mệt mỏi vì áp lực phải tỏa sáng. Theo UNICEF, khoảng 20% thanh thiếu niên Việt Nam gặp vấn đề về sức khỏe tâm thần; trầm cảm có xu hướng trẻ hóa, tập trung ở nhóm 15-27 tuổi. Đáng chú ý, có tới 65% người trẻ thừa nhận họ chịu áp lực phải liên tục vượt trội hơn bạn bè đồng trang lứa. Những con số ấy không chỉ là cảnh báo, mà là chỉ dấu của một thế hệ đang "gồng mình" để rực rỡ.

Trong nhận thức phổ biến, "rực rỡ" bị thu hẹp thành những hình ảnh dễ thấy trên mạng xã hội: Công việc lương cao, cuộc sống ổn định nơi đô thị lớn, thành tựu đạt được khi còn rất trẻ. Nhưng đó là những chuẩn mực không phải ai cũng có thể hoặc cần phải chạm tới. Khi những hình mẫu này lặp lại với tần suất dày đặc, chúng dần trở thành áp lực vô hình, buộc người trẻ phải so sánh và tự định giá bản thân. Tâm lý "đứng núi này trông núi nọ", cộng hưởng với nỗi sợ bị bỏ lỡ (FOMO), khiến áp lực không chỉ tồn tại trong đời sống thực mà còn lan sang không gian số - nơi ai cũng đang cố gắng thể hiện phiên bản "tốt nhất" của mình.

Câu chuyện của bạn Nguyễn Thu Hương (28 tuổi, Ninh Bình) là một lát cắt điển hình. Cô cho biết: "Trên mạng xã hội có quá nhiều "cột mốc phải đạt" trước tuổi 30, từ công việc ổn định, thu nhập cao đến nhà cửa. Trong suốt quá trình học và đi làm, tôi luôn cố gắng chạy theo những tiêu chuẩn đó, nghĩ rằng chỉ cần đạt được thì mình sẽ yên tâm, sẽ thấy mình không tụt lại phía sau. Nhưng càng cố, tôi càng mệt. Có những giai đoạn tôi thấy mình như đang chạy mà không biết đích đến ở đâu. Tôi bắt đầu tự hỏi: Mình đang sống cho chính mình, hay chỉ đang cố đáp ứng kỳ vọng của người khác?".

Ở một lát cắt khác, bạn Nguyễn Giang (27 tuổi, Hà Nội) lại có một khởi đầu "ngay vạch đích": Ra trường với tấm bằng xuất sắc, có việc làm ổn định, thu nhập khá, gia đình hỗ trợ nhà ở. "Mọi thứ đều ổn, nhưng tôi cảm thấy trống rỗng và không thấy cuộc đời rực rỡ. Dù đã đạt được những thứ mà bạn bè ao ước nhưng tôi vẫn thiếu cảm giác thuộc về chính mình bởi những thứ tôi sở hữu chính là định hướng bố mẹ đã đặt sẵn". Khi cuộc sống vận hành như một "kịch bản hoàn hảo" do người khác viết, cô bắt đầu hoài nghi: Mình đang thực sự sống cho mình, hay chỉ đang lần lượt gạch đầu dòng vào một checklist mang tên "tuổi trẻ rực rỡ" của người khác…

Hai câu chuyện, hai xuất phát điểm khác nhau, nhưng cùng gặp nhau ở một điểm: "Rực rỡ" không có một định nghĩa duy nhất. Thế nhưng trong đời sống hiện đại, khái niệm này đang bị đơn giản hóa, thậm chí "đồng hóa". Trên mạng xã hội, giá trị con người dễ bị quy đổi thành những thứ có thể nhìn thấy và so sánh: Chức danh, thu nhập, tốc độ thăng tiến… Khi chuẩn mực ấy lặp lại đủ nhiều, nó trở thành một áp lực ngầm: Nếu không nổi bật, tức là đang tụt lại.

PGS.TS Trần Thành Nam, Phó Hiệu trưởng Trường Đại học Giáo dục (Đại học Quốc gia Hà Nội) cho rằng, người trẻ hiện nay đang phải đối mặt với "áp lực kép": Vừa gánh kỳ vọng truyền thống "con hơn cha là nhà có phúc", vừa sống trong môi trường số nơi thành công liên tục được phô bày. Khi giá trị con người bị thu hẹp vào các thước đo vật chất, họ dễ rơi vào vòng xoáy so sánh và dần phủ nhận chính mình. Tuy nhiên, không phải ai cũng cần một tuổi trẻ chói sáng theo cùng một khuôn mẫu. Có người bứt phá sớm, có người cần thời gian tích lũy; có những cuộc đời tưởng như bình thường nhưng mỗi lần vượt qua chính mình cũng đã là một lần "rực rỡ". Vấn đề không nằm ở việc có nên rực rỡ hay không, mà ở chỗ ai đang định nghĩa điều đó. Khi bị cuốn theo một chuẩn mực duy nhất, người trẻ rất dễ đánh mất nhịp điệu riêng của mình. ■

Bàn giao 10 căn nhà Đại đoàn kết cho hộ nghèo, hộ khó khăn tại xã An Châu

Vừa qua, Ban Thường trực Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh An Giang phối hợp với Ban Thường trực Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam xã An Châu tổ chức lễ bàn giao 10 căn nhà Đại đoàn kết cho các hộ nghèo, hộ có hoàn cảnh khó khăn về nhà ở trên địa bàn xã. Đây là hoạt động thiết thực nhằm góp phần cải thiện điều kiện sống, giúp các gia đình an cư, lạc nghiệp...

Sau hơn một tháng thi công, 10 căn nhà đã được hoàn thành và đưa vào sử dụng. Các căn nhà đều được xây dựng theo tiêu chuẩn "3 cứng" (nền cứng, khung - tường cứng, mái cứng), bảo đảm chất lượng và độ bền lâu dài, với diện tích sử dụng dao động từ 32m² đến 68m², phù hợp với điều kiện sinh hoạt của từng hộ gia đình.

Tổng kinh phí thực hiện chương trình là 933 triệu đồng. Trong đó, Công ty TNHH MTV Xổ số kiến thiết An Giang hỗ trợ 600 triệu đồng; phần kinh phí còn lại do chính quyền địa phương vận động và các hộ gia đình đối ứng. Việc bàn giao nhà không chỉ mang ý nghĩa hỗ trợ vật chất mà còn thể hiện tinh thần đoàn kết, tương thân tương ái, góp phần lan tỏa giá trị nhân văn trong cộng đồng.

HỒNG HẠNH

Rực rỡ những ngày tháng Tư

● **HOÀNG ANH**

Trong những ngày đầu tháng 4, thể thao TP.HCM tiếp tục khẳng định vị thế hàng đầu cả nước khi liên tiếp gặt hái thành công tại các giải đấu quốc nội. Những tấm huy chương danh giá không chỉ là thành quả của quá trình đào tạo bài bản, mà còn phản ánh tầm nhìn chiến lược trong phát triển thể thao thành tích cao của thành phố mang tên Bác.

Đoàn VĐV TP.HCM thi đấu áp đảo và giành ngôi nhất toàn đoàn tại Giải bơi quốc gia 2026

Sau khi sáp nhập và bổ sung lực lượng từ Bình Dương (cũ) và Bà Rịa - Vũng Tàu (cũ), thể thao TP.HCM như "hổ mọc thêm cánh". Sự tăng cường về nguồn nhân lực, từ VĐV đến HLV, đã góp phần tạo nên sức mạnh vượt trội, giúp thể thao Thành phố không ngừng chinh phục những đỉnh cao mới trên đấu trường quốc nội. Việc hội tụ lực lượng tinh hoa từ các địa phương giàu truyền thống thể thao không chỉ gia tăng chiều sâu đội ngũ mà còn mở ra cơ hội nâng cao chất lượng huấn luyện và thi đấu. Sự cộng hưởng về nguồn lực đã nhanh chóng mang lại hiệu quả rõ rệt. Tại nhiều giải vô địch quốc gia trong thời gian qua, các đội tuyển của TP.HCM liên tiếp giành thành tích cao, khẳng định vị thế đầu tàu của thể thao Việt Nam.

Điển hình là tại Giải cờ tướng VĐQG 2026 diễn ra ở Lào Cai, với sự góp mặt của nhà đương kim vô địch thế giới Lại Lý Huynh (Bình Dương cũ), đội tuyển TP.HCM càng trở nên hùng mạnh. Các kỳ thủ của thành phố mang tên Bác đã xuất sắc giành tới 9 HCV, bỏ xa các đơn vị là Bắc Ninh (3 HCV) và Đồng Nai (2 HCV) để giành ngôi nhất toàn đoàn. Dù không thể bảo vệ danh hiệu vô địch ở nội dung cờ tiêu chuẩn, nhưng Lại Lý Huynh vẫn mang về tấm HCV cờ nhanh. Bên cạnh đó, Đàm Thị Thùy Dung, Nguyễn Hoàng và Vũ Quốc Đạt đều lập cú đúp HCV, góp phần khẳng định vị thế số 1 của cờ tướng TP.HCM.

Không chỉ tỏa sáng ở môn thể thao trí tuệ, TP.HCM còn ghi dấu ấn đậm nét tại các môn thể thao dưới nước. Tại Giải bơi, lặn VĐQG 2026 (bể 25m) diễn ra ở Huế, đội tuyển bơi TP.HCM thi đấu thăng hoa, giành tổng cộng 45 huy chương, gồm 17 HCV, 14 HCB và 14 HCĐ, xếp nhất toàn đoàn. Đặc biệt, các kình ngư Thành phố đã phá 8 kỷ lục quốc gia, tiếp tục khẳng định vị thế dẫn đầu cả nước. Ở môn lặn, đoàn TP.HCM cũng xuất sắc giành 7 HCV, 3 HCB và 2 HCĐ, vững vàng ở vị trí số 1.

Trong khi đó, tại Giải Judo Cup các CLB Quốc gia 2026 tổ chức ở Cần Thơ, đội tuyển Judo TP.HCM đạt thành tích ấn tượng với 8 HCV, 7 HCB và 16 HCĐ, qua đó giành ngôi nhất toàn đoàn. Thành công này tiếp tục khẳng định truyền thống và chiều sâu lực lượng của Judo TP.HCM. Ở bộ môn bi sắt, các VĐV TP.HCM tiếp tục thể hiện phong độ ổn định tại Giải đồng đội Quốc gia 2026 diễn ra ở Cà Mau. Với thành tích 2 HCV, 1 HCB và 2 HCĐ, đoàn TP.HCM một lần nữa khẳng định vị thế số 1 trong những đơn vị mạnh nhất cả nước.

Đối với môn bắn cung, các VĐV của TP.HCM cũng đã thi đấu thành công tại Giải vô địch các cung thủ xuất sắc Quốc gia 2026 tổ chức tại Quảng Ninh. Đội tuyển giành 6 HCV, xếp hạng ba toàn đoàn. Đáng chú ý, các cung thủ TP.HCM đã phá 3 kỷ lục quốc gia, trong đó có một kỷ lục tồn tại suốt 12 năm.

Những kết quả ấn tượng trên là minh chứng rõ nét cho quá trình huấn luyện khoa học, sự đầu tư bài bản và tinh thần thi đấu kiên cường của các VĐV, HLV TP.HCM. Đồng thời, đây cũng là kết quả của chiến lược phát triển thể thao thành tích cao theo hướng chuyên nghiệp, bền vững và hội nhập quốc tế. Những thành tích mà các VĐV, HLV TP.HCM đạt được tại đấu trường quốc nội vừa qua càng ý nghĩa hơn khi Thành phố vừa kỷ niệm 80 năm Ngày truyền thống ngành Thể dục thể thao Việt Nam (27.3.1946 - 27.3.2026) và dấu mốc 50 năm phát triển của ngành Thể dục thể thao TP.HCM (1976 - 2026). Đây không chỉ là dịp để nhìn lại chặng đường đã qua mà còn là động lực để thể thao Thành phố tiếp tục vươn xa trong tương lai.

Đây cũng sẽ là động lực và là nguồn động viên mới để ngành Thể thao TP.HCM tích cực chuẩn bị cho Đại hội Thể dục Thể thao TP.HCM 2026 và Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X - những sự kiện quan trọng không chỉ thể thao mà còn mang ý nghĩa văn hóa, xã hội sâu sắc, góp phần quảng bá hình ảnh một thành phố năng động, hiện đại và hội nhập. ■

Mỗi trận đấu đều là chung kết

Chiều nay 13.4 tại Surabaya (Indonesia), đội tuyển U17 Việt Nam sẽ bước vào hành trình chinh phục Giải vô địch U17 Đông Nam Á 2026 bằng trận ra quân gặp U17 Malaysia. Với thể thức cạnh tranh khốc liệt, giải đấu năm nay hứa hẹn sẽ là thử thách lớn đối với thầy trò HLV Cristiano Roland.

Tại giải, U17 Việt Nam nằm cùng bảng với U17 Malaysia, U17 Indonesia và U17 Timor Leste. Theo điều lệ, chỉ ba đội đứng đầu mỗi bảng cùng một đội nhì có thành tích tốt nhất giành quyền vào bán kết. Điều này đồng nghĩa với việc mọi trận đấu đều mang ý nghĩa quyết định, buộc các đội phải thi đấu với sự tập trung cao nhất ngay từ những phút đầu tiên.

Phát biểu trước trận ra quân, HLV Cristiano Roland thẳng thắn nhìn nhận: "Đây là một bảng đấu rất khó khăn với những đội bóng mạnh. Tuy nhiên, toàn đội luôn tiếp cận theo cách riêng của mình, đó là tập trung giải quyết từng trận đấu một và cố gắng hết sức. Trận đấu mở màn với Malaysia sẽ rất thử thách, nhưng chúng tôi xem mỗi trận như một trận chung kết để chiến đấu hết mình".

Triết lý "mỗi trận đấu đều là chung kết" không chỉ thể hiện quyết tâm mà còn phản ánh sự chuẩn bị kỹ lưỡng của Ban huấn luyện. Trong suốt quá trình tập huấn, các cầu thủ trẻ đã được rèn luyện cả về chuyên môn lẫn bản lĩnh thi đấu, nhằm hướng tới mục tiêu giành kết quả tốt nhất tại giải.

Bên cạnh nhiệm vụ trước mắt, HLV Cristiano Roland cũng chia sẻ về định hướng phát triển lâu dài của bóng đá trẻ Việt Nam. Theo ông, lứa cầu thủ hiện tại, trong đó có nhiều gương mặt sinh năm 2010, đã được đào tạo bài bản từ sớm và đang trưởng thành rõ rệt. Đáng chú ý, một số cầu thủ sinh năm 2008 đã có cơ hội thi đấu tại V.League, thậm chí ghi bàn, qua đó cho thấy tiềm năng và triển vọng phát triển tích cực của bóng đá nước nhà.

Chiến lược gia người Brazil đặc biệt đề cao tinh thần tập thể. Ông khẳng định U17 Việt Nam sở hữu nhiều cầu thủ chất lượng, có khả năng tạo đột biến, song yếu tố quan trọng nhất vẫn là sự gắn kết và tinh thần đồng đội. Đây chính là nền tảng để đội tuyển thi đấu ổn định và cạnh tranh sòng phẳng với các đối thủ mạnh trong khu vực.

Ngoài ra, vấn đề tâm lý cũng được Ban huấn luyện chú trọng. Theo HLV Cristiano Roland, việc truyền sự tự tin, duy trì sự tập trung và niềm tin vào bản thân sẽ giúp các cầu thủ trẻ phát huy tối đa năng lực.

Thầy trò HLV Cristiano Roland sẽ cố gắng thi đấu từng trận để tiến sâu nhất có thể

Sự chuẩn bị kỹ lưỡng cả về chiến thuật lẫn tinh thần được kỳ vọng sẽ giúp U17 Việt Nam có màn ra quân thuận lợi.

Hướng tới mục tiêu xa hơn, nhà cầm quân sinh năm 1976 khẳng định đội tuyển sẽ tiếp cận giải đấu với tinh thần quyết tâm cao nhất. "Chúng tôi không e sợ bất kỳ đối thủ nào và sẽ luôn thi đấu với sự dũng cảm. Mục tiêu là đi xa nhất có thể ở các giải đấu tham dự và hướng đến việc cạnh tranh tấm vé dự World Cup", ông nhấn mạnh.

Với sự chuẩn bị chu đáo, tinh thần thi đấu kiên cường và khát vọng vươn xa, U17 Việt Nam đang sẵn sàng bước vào thử thách. Trước một giải đấu khắc nghiệt, nơi mỗi điểm số đều có ý nghĩa then chốt, thầy trò HLV Cristiano Roland hiểu rằng con đường đến vinh quang chỉ được mở ra bằng sự nỗ lực tối đa.

VĨNH HY

Giấc mơ World Cup và rào cản "phút 70"

● **KHẢI HƯNG**

Phát triển bóng đá là mục tiêu trọng điểm trong chiến lược phát triển thể thao Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn 2045. Thế nhưng khi bước ra đấu trường châu lục, một hạn chế lặp đi lặp lại vẫn hiện hữu đó là thua thiệt về thể hình, thể lực và sức bền, đặc biệt là hiện tượng nhiều VĐV suy giảm thể lực sau phút 70. Khoa học thể thao hiện đại khẳng định tập luyện chỉ quyết định một nửa thành công; nửa còn lại nằm ở dinh dưỡng và phục hồi, tức là cách "nạp nhiên liệu" và tái tạo cơ thể một cách khoa học.

Yếu tố thể lực đóng vai trò tiên quyết trong bóng đá hiện đại

Bóng đá đỉnh cao ngày nay không còn là câu chuyện "đá hay" thuần kỹ thuật. Tải vận động trong 90 phút là sự kết hợp giữa bền và tốc (chạy liên tục, tăng tốc - giảm tốc, xoay trở, tranh chấp, bứt phá). Tài liệu hướng dẫn dinh dưỡng của FIFA mô tả ở trình độ cao, cầu thủ có thể di chuyển khoảng 10-13km mỗi trận, với tổng tiêu hao năng lượng lớn.

Điểm mấu chốt nằm ở glycogen cơ, dạng dự trữ carbohydrate trong cơ bắp. FIFA nhấn mạnh glycogen là "nhiên liệu quan trọng nhất" cho sản xuất năng lượng, mệt mỏi về cuối trận có liên quan đến sự suy giảm glycogen ở một phần sợi cơ, làm giảm khả năng bứt tốc và thậm chí ảnh hưởng kỹ năng. Các tổng quan khoa học gần đây về glycogen trong bóng đá cũng củng cố điều này, glycogen liên quan chặt chẽ đến mệt mỏi cuối trận và tốc độ hồi phục giữa các trận, nhất là trong bối cảnh lịch thi đấu và tập luyện dày đặc.

Ở Việt Nam, "điểm gãy" thể lực sau phút 70 đã trở thành dấu hiệu quen thuộc. Nếu coi giáo án và chiến thuật là điều kiện cần, thì dinh dưỡng và phục hồi chính là điều kiện đủ để cầu thủ giữ chất lượng thi đấu trọn vẹn, thay vì trượt dần ở giai đoạn quyết định. Tại Hội thảo khoa học "Nghiên cứu xây dựng chế độ dinh dưỡng đặc thù cho vận động viên bóng đá Việt Nam" vừa được tổ chức tại Viện Văn hóa, Nghệ thuật, Thể thao và Du lịch Việt Nam, nội dung thảo luận chỉ ra thực tế đó là nhận thức đã có chuyển dịch từ "ăn no" sang "ăn khoa học", nhưng thực hành vẫn yếu và còn nhiều "khoảng trống" cả về lý luận lẫn tổ chức triển khai. VĐV ăn uống theo thói quen, thiếu chuyên gia tư vấn chuyên sâu tại nhiều CLB và đặc biệt, có sự lệch đáng kể giữa khuyến nghị quốc tế (nạp carb 6-12g/kg/ngày) so với thực trạng tại Việt Nam (~4.8g/kg/ngày). Hội thảo cũng nêu vấn đề hơn 70% VĐV bỏ lỡ "cửa sổ vàng" 30-60 phút sau trận, thời điểm quan trọng để tái tạo năng lượng và sửa chữa cơ bắp.

Những con số trên, khi đặt cạnh các khung hướng dẫn quốc tế, cho thấy điểm yếu cốt lõi không đơn thuần nằm ở "ăn thiếu", mà ở ăn sai thời điểm, sai phân kỳ và thiếu cơ chế giám sát. Đây là bài toán hệ sinh thái đó là dinh dưỡng phải được quản trị như một phần của khoa học hiệu suất, không thể phó mặc cho thói quen cá nhân.

Các khuyến nghị quốc tế thống nhất rằng carbohydrate là "nhiên liệu chính" của bóng đá. FIFA đưa ra các mục tiêu thực hành rõ ràng theo từng giai đoạn (Hồi phục hằng ngày, tập bền, hồi phục ngay sau vận động). Điều đáng lưu ý quốc tế không cổ vũ một chế độ "ăn nhiều carb quanh năm", mà nhấn mạnh phân kỳ carbohydrate (carbohydrate periodization) theo nguyên tắc "fuel for the work", ngày tải nặng tăng nạp, ngày hồi phục điều chỉnh hợp lý. Các tổng quan về periodization trong bóng đá coi đây là xu hướng quan trọng để vừa đảm bảo hiệu suất thi đấu, vừa phục vụ thích nghi tập luyện theo mục tiêu.

Vì sao giai đoạn ngay sau trận lại quan trọng? FIFA nêu rõ mục tiêu hồi phục sớm trong 0-4 giờ sau vận động đó là nạp carbohydrate đều đặn theo "liều" tính trên cân nặng để tối ưu tốc độ tái tổng hợp glycogen. Khi lịch thi đấu dày, hồi phục chậm đồng nghĩa cầu thủ bước vào buổi tập/trận kế tiếp với "bình xăng" chưa đầy. Các tổng quan về dinh dưỡng phục hồi sau vận động cũng khẳng định carbohydrate sau tập/thi đấu là trọng tâm để tái tạo glycogen, đặc biệt khi thời gian hồi phục hạn chế; chiến lược nạp phù hợp giúp duy trì chất lượng vận động và giảm nguy cơ suy giảm hiệu suất ở những lần vận động tiếp theo. Đây cũng là lý do hội thảo nhấn mạnh thực trạng "bỏ lỡ cửa sổ vàng" của VĐV Việt Nam, bởi nếu bỏ qua giai đoạn tái nạp, "nợ năng lượng" sẽ tích lũy - và cuối trận là lúc khoản nợ ấy "đòi".

Một trọng tâm quan trọng của hội thảo là khoa học hóa ẩm thực nội địa đó là biến phở, cơm, cá kho… thành thực đơn dinh dưỡng chuyên biệt nhưng vẫn hợp khẩu vị và tăng tính tuân thủ. Đây là hướng đi phù hợp với tinh thần quốc tế. UEFA nhấn mạnh triết lý "food first" - ưu tiên thực phẩm thật, hạn chế thực phẩm bổ sung; đồng thời ghi nhận bối cảnh văn hóa - đa dạng khẩu vị là yếu tố cần tính tới khi triển khai dinh dưỡng trong bóng đá. Việt Nam có lợi thế nguồn carb đa dạng (cơm, bún, phở, khoai, trái cây), protein phù hợp (cá, thịt nạc, trứng, đậu), và các món canh/nước dùng hỗ trợ bù dịch. Khi "gắn mục tiêu dinh dưỡng" vào món ăn (tăng carb ngày tải nặng, chia bữa hồi phục sau trận…), bếp ăn Việt Nam hoàn toàn có thể trở thành "bếp hiệu suất" mà không cần lai ghép máy móc theo thực đơn ngoại nhập.

Nếu mục tiêu là vươn tầm châu lục, bóng đá Việt Nam cần một nền tảng thể lực đủ "chịu tải" và nền tảng ấy không thể chỉ xây bằng chạy bền hay gym. FIFA đã đưa ra những mốc thực hành rõ ràng về carbohydrate theo giai đoạn, nhấn mạnh hồi phục sớm sau vận động là chìa khóa để tái tạo glycogen. Vì thế, bóng đá Việt Nam cần điểm khởi động cho quá trình "chuẩn hóa" từ lý luận đến thực tiễn đó là xác lập khung khoa học phù hợp sinh lý người Việt; khoa học hóa món ăn truyền thống để tăng tuân thủ; xây cơ chế dinh dưỡng ở CLB/đội tuyển; ứng dụng công nghệ để cá nhân hóa.

Khi dinh dưỡng được quản trị bài bản như một cấu phần của chiến lược phát triển bóng đá, "phút 70" sẽ không còn là lằn ranh, mà chỉ là một thời điểm trong trận đấu mà cầu thủ Việt Nam đủ năng lượng để tăng tốc. ■

Quãng đường di chuyển quan trọng không kém bàn thắng

Bóng đá ngày nay không chỉ được đo bằng bàn thắng hay số lần dứt điểm. Cùng với sự phát triển của dữ liệu thể lực, quãng đường di chuyển trở thành một chỉ số quan trọng phản ánh tải vận động và cách một đội triển khai pressing, chuyển trạng thái, bọc lót. Ở cấp độ đỉnh cao, cầu thủ không phải thủ môn nên thường phải di chuyển khoảng 10-13km mỗi trận, tùy vị trí; trong đó tuyến giữa thường thuộc nhóm chạy nhiều nhất.

Khi trận đấu kéo dài đến 120 phút (hiệp phụ), tổng quãng đường có thể "đội" lên rất mạnh. Báo chí ghi nhận tại World Cup 2022, ở trận Croatia gặp Nhật Bản (vòng 1/8), một cầu thủ đã di chuyển 16,7km trong 120 phút - mức được xem là kỷ lục về quãng đường chạy trong một trận tại World Cup. Ngoài sân chơi World Cup, các giải VĐQG cũng có những mốc "đáng chú ý" về quãng đường. James Milner từng chạy 13,5km trong một trận đấu, được nhắc tới như một kỷ lục về quãng đường di chuyển tại Ngoại hạng Anh.

Tại Việt Nam, thông số quãng đường di chuyển chưa được đề cập nhiều vì rào cản công nghệ, tuy nhiên một vị trợ lý của HLV Park Hang-seo từng tiết lộ 2 cầu thủ chịu khó di chuyển nhất tại ĐTQG thời điểm đó là "Nguyễn Quang Hải và Đỗ Hùng Dũng, không nhầm có trận kịch điểm, cầu thủ "tí hon" Quang Hải chạy lên đến 10,5 km - 11 km". Trong khi đó, thầy Park từng nhấn mạnh "rất ít cầu thủ chạy được 10 km/trận", coi đây là ngưỡng bình quân thế giới và mong cầu thủ Việt Nam nâng thêm quãng đường cũng như chạy cường độ cao.

Những con số trên cho thấy trong bóng đá hiện đại, "kilomet" không còn là thống kê phụ, mà là một lát cắt để nhìn vào cường độ thi đấu, vai trò chiến thuật và nhu cầu phục hồi sau trận. Bóng đá có câu "chạy nhiều ra chiến thuật" không phải không có lý do.

ĐẶNG XÁ

● Tổng Biên tập: **NGUYỄN ANH VŨ**
● Phó Tổng Biên tập: **PHAN THANH NAM - NGUYỄN VĂN MƯỜI**
● **TÒA SOẠN - TRỊ SỰ VÀ PHÁT HÀNH:**
Số 141 Nguyễn Thái Học, phường Ô Chợ Dừa, TP Hà Nội - ĐT: 024.37265564 - E.mail: baovanhoa@fpt.vn
● **GPXB:** Số 37/GP-BVHTTDL ngày 6.3.2026 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch
● **VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM:**
170 Nguyễn Đình Chiểu, phường Xuân Hòa, TP.HCM - ĐT/FAX: 028. 38230890 - 39100922
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TỈNH KHÁNH HÒA:**
211 Thống Nhất, phường Tây Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa; ĐT: 0258. 3825008
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TP ĐÀ NẴNG:**
12 Trương Hán Siêu, phường An Hải, TP Đà Nẵng - ĐT: 0236. 3897798
● **Chế bản:** Báo Văn Hóa
● **In tại:** Cty CP In Công đoàn Việt Nam
GIÁ: 5.000đ

Bảo tàng Côn trùng Bắc Kinh mở cửa đón khách

Bảo tàng Côn trùng Bắc Kinh (Trung Quốc) nằm trên trục đường trung tâm của quận Phong Đài, phía nam thủ đô Bắc Kinh đã chính thức mở cửa đón công chúng.

Với quy mô lớn, bảo tàng hiện trưng bày hơn 10.000 mẫu vật côn trùng được sưu tầm, bảo quản và phân loại công phu. Bên cạnh đó, nơi đây còn giới thiệu hơn 100 loài côn trùng và bò sát sống trong môi trường mô phỏng tự nhiên, mang đến trải nghiệm trực quan và sinh động cho khách tham quan ở mọi lứa tuổi.

P.MINH

Hàn Quốc ứng phó với khủng hoảng

Chính phủ Hàn Quốc thông báo, sẽ triển khai chương trình hỗ trợ tiền mặt dành cho khoảng 70% người có thu nhập thấp nhất trong xã hội, nhằm giảm bớt gánh nặng tài chính phát sinh từ tình trạng giá dầu tăng cao do khủng hoảng tại Trung Đông.

Theo kế hoạch, nhóm đối tượng dễ bị tổn thương nhất trong diện thụ hưởng sẽ được ưu tiên nhận hỗ trợ từ ngày 27.4, trước khi mở rộng đến toàn bộ người dân đủ điều kiện vào ngày 18.5. Ước tính có khoảng 32,5 triệu người sẽ được hưởng lợi từ chính sách này.

TRÂM ANH

Bước đệm quan trọng cho mục tiêu bền vững

● **HỒNG NHUNG**

Kết thúc hành trình 10 ngày chinh phục Mặt Trăng của NASA, phi hành đoàn sứ mệnh Artemis II đã trở về Trái Đất, khép lại sứ mệnh "hoàn hảo" và đánh dấu chuyến bay có người lái quanh Mặt Trăng đầu tiên sau hơn nửa thế kỷ.

Bức ảnh đầu tiên về phía khuất của Mặt Trăng, được chụp trong sứ mệnh Artemis II — Ảnh: NASA

Sau 50 năm, sứ mệnh Artemis II vừa qua đã mang đến những thành tựu được đánh giá là "hoàn hảo" khi đã đưa các phi hành gia đến với Mặt Trăng và trở về Trái Đất sau 10 ngày bay. Hành trình khép lại với kỷ lục trở thành chuyến bay xa Trái Đất nhất trong lịch sử, đạt khoảng cách tối đa hơn 406.000 km.

Sứ mệnh cũng ghi nhận hàng loạt cột mốc mang tính tiên phong trong lịch sử hàng không vũ trụ. Lần đầu tiên sau hơn nửa thế kỷ kể từ Apollo 17, con người quay trở lại khu vực lân cận Mặt Trăng và Artemis II là sứ mệnh đầu tiên đưa con người vào không gian sâu. Các phi hành gia đã có cơ hội quan sát Mặt Trăng ở cự ly gần nhất, với khoảng cách tiếp cận khoảng 6.545km, mang lại góc nhìn rõ ràng hơn. Đặc biệt, phi hành đoàn còn chứng kiến hiện tượng nhật thực toàn phần kéo dài tới 54 phút, dài hơn rất nhiều so với các lần quan sát từ Trái Đất.

Một trong những khoảnh khắc xúc động nhất diễn ra trong hành trình chinh phục là thời điểm phi hành đoàn đề xuất đặt tên hai miệng hố chưa được đặt tên trên Mặt Trăng. Miệng hố đầu tiên tên Integrity theo tên tàu, miệng hố thứ hai đặt tên là Carroll, để tưởng nhớ người vợ quá cố của chỉ huy Reid Wiseman.

Đoàn phi hành gia cũng ghi dấu ấn với những cột mốc đầu tiên trong lịch sử. Christina Koch trở thành người phụ nữ đầu tiên bay đến Mặt Trăng, Victor Glover là phi hành gia da màu đầu tiên và Jeremy Hansen là người không mang quốc tịch Mỹ đầu tiên, mang lại niềm tự hào lớn cho Canada. Họ đã cùng nhau cười, khóc và ôm nhau suốt hành trình đi và trở về, với mong ước có thể đưa cả thế giới đồng hành trong chuyến đi lịch sử này. Giám đốc NASA Jared Isaacman đã gọi các phi hành gia là những đại sứ của nhân loại gửi đến các vì sao. "Chúng ta sẽ quay trở lại Mặt Trăng để xây dựng sự hiện diện lâu dài và sẽ tiến xa hơn nữa trong tương lai", ông Jared Isaacman đã nói với rất nhiều cảm xúc sau thành công của Artemis II.

Trong suốt nhiều thập kỷ qua, hành trình chinh phục Mặt Trăng đã ghi nhận nhiều dấu ấn nổi bật của các cường quốc không gian. Từ những bước đi tiên phong của Liên Xô, những thành tựu mang tính bước ngoặt của Mỹ, cho đến sự vươn lên mạnh mẽ của Trung Quốc và Ấn Độ, mỗi quốc gia đều để lại những dấu ấn quan trọng, góp phần định hình tiến trình khám phá không gian của nhân loại. Vào ngày 3.2.1966, tàu đổ bộ Luna 9 của Liên Xô đã hạ cánh thành công xuống Mặt Trăng, đánh dấu lần đầu tiên trong lịch sử một thiết bị do con người chế tạo tiếp cận và hoạt động an toàn trên bề mặt một thiên thể ngoài Trái Đất. Tiếp nối cột mốc này, giai đoạn 1969-1972, chương trình Apollo của Mỹ đã triển khai hàng loạt sứ mệnh, đưa 6 tàu vũ trụ cùng 12 phi hành gia đặt chân lên Mặt Trăng, tạo bước ngoặt trong cuộc đua không gian.

Gần đây, Trung Quốc nổi lên như một nhân tố quan trọng với các sứ mệnh thám hiểm vào các năm 2013, 2019 và 2020, trong đó đáng chú ý là việc đưa thành công mẫu vật từ Mặt Trăng trở về Trái Đất. Quốc gia này hiện cũng đặt mục tiêu đưa con người lên Mặt Trăng vào năm 2030. Bên cạnh đó, Ấn Độ cũng chính thức ghi dấu ấn khi trở thành quốc gia thứ tư trên thế giới hạ cánh thành công tàu thám hiểm xuống Mặt Trăng vào năm 2023, với điểm đáp tại khu vực cực Nam được đánh giá có nhiều tiềm năng nghiên cứu khoa học.

Theo các chuyên gia, Artemis II sẽ là bước đệm quan trọng cho mục tiêu thiết lập sự hiện diện bền vững của con người trên Mặt Trăng. NASA sẽ tiếp tục cho sứ mệnh xây dựng căn cứ có người lái gần cực Nam Mặt Trăng vào đầu những năm 2030. Sau Artemis II, NASA sẽ tiếp tục với Artemis III (dự kiến năm 2027) và Artemis IV (dự kiến 2028). Thành công của Artemis II cũng được xem là bước tiến quan trọng, mở đường cho các sứ mệnh tiếp theo của NASA nhằm đưa con người trở lại bề mặt Mặt Trăng và hướng tới mục tiêu dài hạn là Sao Hỏa.

Bởi lẽ đó, khát khao chinh phục vũ trụ nói chung và Mặt Trăng nói riêng vẫn không ngừng nghỉ. Thế giới vẫn bền bỉ phát triển công nghệ và hướng tới những sứ mệnh táo bạo hơn, với mong muốn vượt qua mọi giới hạn, chạm tới những miền xa xôi của vũ trụ. ■

GÓC **BÌNH LUẬN**

Thực tế đáng lo ngại

● **LƯƠNG SAN**

Thái Lan từ lâu được xem là "thiên đường du lịch" nhờ chính sách visa linh hoạt, chi phí sinh hoạt hợp lý và sức hút mạnh mẽ trên mạng xã hội. Nhưng đằng sau hình ảnh đầy màu sắc ấy, một thực tế đáng lo ngại đang dần lộ diện đó là số lượng người nước ngoài rơi vào cảnh vô gia cư tại quốc gia này đang gia tăng nhanh chóng, trở thành một vấn đề xã hội nghiêm trọng.

Điều đáng nói, phần lớn những người này không phải là những trường hợp của nghèo đói, mà bắt đầu hành trình của họ như những du khách bình thường. Chính sự dễ dàng trong nhập cảnh, đặc biệt với chính sách miễn thị thực trước đây lên tới 60 ngày, đã khiến nhiều người chủ quan. Họ đến Thái Lan với kỳ vọng về một cuộc sống dễ chịu, chi phí thấp, nhưng lại thiếu sự chuẩn bị tài chính, bảo hiểm và các phương án dự phòng.

Khi biến cố xảy ra như tai nạn, bệnh tật, mất cắp hay những cú sốc từ bất ổn kinh tế toàn cầu đã khiến họ rơi vào thế bị động. Cùng với đó là một bộ phận không nhỏ trở thành nạn nhân của các vụ lừa đảo trực tuyến, mất toàn bộ tài sản và không thể tiếp cận lại nguồn tiền của mình. Trong khi đó, việc quay trở về nước để giải quyết các vấn đề pháp lý hay tài chính lại vượt quá khả năng chi trả. Từ đó, họ bị mắc kẹt, không nhà, không tiền và cũng không có lối thoát.

Trong bối cảnh này, việc Thái Lan cân nhắc rút ngắn thời gian miễn visa xuống còn 30 ngày có thể được nhìn nhận như một động thái nhằm kiểm soát rủi ro. Đây không chỉ là vấn đề quản lý nhập cư, mà còn là nỗ lực hạn chế những hệ lụy xã hội phát sinh từ việc lưu trú dài hạn thiếu chuẩn bị. Tuy nhiên, chính sách này chỉ giải quyết phần ngọn, trong khi gốc rễ vấn đề nằm ở sự thiếu hụt các cơ chế bảo vệ và hỗ trợ cho người nước ngoài khi họ rơi vào khủng hoảng.

Một yếu tố làm tình hình thêm nghiêm trọng là sự gia tăng của các đường dây lừa đảo qua mạng xuyên biên giới. Khi các nước lân cận siết chặt kiểm soát, hoạt động này dịch chuyển và biến tướng, khiến nhiều nạn nhân bị mắc kẹt tài chính tại Thái Lan, cho thấy vấn đề mang tính khu vực và phức tạp. Trong khi đó, khoảng trống an sinh xã hội cho người nước ngoài khiến tình hình thêm đáng lo. Thiếu bảo hiểm, không hỗ trợ chính thức, thậm chí không còn giấy tờ hợp lệ, họ gần như đứng ngoài mọi mạng lưới bảo vệ. Sự giúp đỡ hiện nay chủ yếu đến từ các tổ chức xã hội và đại sứ quán, nhưng chỉ mang tính tạm thời, chưa phải giải pháp lâu dài.

Rõ ràng, một "thiên đường du lịch" không chỉ được đo bằng sức hút bề ngoài, mà còn ở cách hỗ trợ và giúp đỡ những người gặp khó khăn. Nếu thiếu chính sách toàn diện và nhân văn, khủng hoảng này sẽ sớm trở thành vấn đề xã hội rõ rệt. ■